Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ШАВВАЛ, 1-КУН. ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, ҲАМАЛ, 15-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 4 АПРЕЛЬ, ШАНБА 65-СОН • 316 • НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН. СОТУВДА 1 СУМ.

Рўза ҳайити муборак, азизлар!

ТУРК ДЎСТЛАРИМИЗНИ КУЛФАТДА ҚОЛДИРМАЙМИЗ

ТУРКИЯ РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ҚУТҚАРУВ ИШЛАРИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА: ЎЗБЕКИСТОН ТЕЗ ҲАРАКАТ ҚИЛИШ МАРКАЗИНИНГ ЖАНГЧИЛАРИГА, ШИФОКОРЛАР ВА ҚУРУВЧИЛАРГА

Туркияда рўй берган зилзилага Ўзбекистон халқи бепарво қараб турмади. Корхоналардан, ташкилотлардан, айрим фуқаролардан ер ости бўрони оқибатларини тугатишда ёрдам бериш ҳақида жуда кўп таклифлар тушди.

Сизларнинг сидқидилдан берган ёрдамингиз дўстлик биз учун биргаликда байрамлар ўтказишдангина иборат бўлиб қолмай, бошга мусибат тушган дамларда беғараз мададкорликдан ҳам иборат эканлигининг яна бир далили бўлди.

Сизлар зилзила оқибатларини тугатишдаги иштирокингиз билан кулфатга тушганларга ёрдам бериш борасидаги ўз инсоний бурчингизни бажардингиз ва шу тариқа Туркия халқига самимий муносабатларимизни ҳам намоён этдингиз.

Бу хайрли иш халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга хизмат қилишига шакшубҳа йўқ.

И. КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикасининг Президенти.

Шу сонга хабар

Нефть фаввораси жиловланмоқда

НАМАНГАН. (3 апрель. Ўз мухбиримиздан). Ўтаётган ҳар бир сония Мингбулоқ нефть конида жуда масъулиятли ва тарихийдир. Негаки табиат эҳсони жиловланиб, инсон измига бўйсундирилмас экан, ундан наф йўқ. Шунинг учун ўзбекистонлик нефтчиларимиз тўртинчи уринишлари ҳам натижа бермагач, фавворани ёқиб, сўнгра беркитишга аҳд қилишган эди. Бу фикрни хорижлик мутахассислар ҳам қўллаб-қувватлаб, улар олиб борган кураш ва иш усулларини маъқуллашган, бу ҳаракатларни, олиб борилаётган ишларни энг тўғри дея эътироф этишганди. Шунинг учун мавжуд куч ва имконият қудуқ атрофини тозалаш, бу жойларга қум ва тупроқ тўкиш, нефть қуйқаларини мумкин қадар узоқдаги ҳовузларга буриш учун курашилди. Аҳоли ўртасида нефтни ёндириб, сўнг ўчириш бирдан-бир экологик зарарсиз усул эканлиги тушунтирилди. Халқ йиғини ўтказилди.

2 апрель куни ҳал қилувчи жанг бошланди. Ишни нефтчилар ҳамда давлат комиссияси аъзолари мувофиқлаштириб туришди. Ихтисослашган қурилмалар ёрдамида махсус тайёргарлик кўрилгач, минора қулатилди. Ниҳоят, нефть отилган кундан роппа-роса бир ой кейин, яъни кеча маҳаллий вақт билан соат 15 дан 47 дақиқа ўтганда кон оғзига ўт ёқилди. Ўша дақиқадаёқ ёнғин кучли шиддат билан ҳавога ўрлади.

Мутахассисларнинг фикрича, олов қисқа фурсатда тутунсиз ёна бошлайди. Махсус механизмлар ёрдамида ҳовузлардаги нефть устига ўт ўчирувчи кўпиклар сочилмоқда. Хуллас, қудуқ аввалдан ёқиш учун пухта режалаштирилганлиги туфайли иш бир маромда олиб борилди. Бирор талофат, кўнгилсиз воқеа юз бермади. Шундай қилиб, бир кеча-кундузда салкам 20 минг тонна «қора олтин» қайнаб чиқаётган булоқда экологик жиҳатдан зарарсиз вазият вужудга келтирилди. Бу тадбир муқаддас Ийд-Рамазон арафасида амалга оширилди. Илло, ҳаракатнинг натижаси самарали бўлғусидир.

Бугун энг муҳим иш ўт ўчирувчилар зиммасида деса бўлади. Вилоят ички ишлар бошқармаси ёнғинга қарши кураш бўлими бошлиғи, ички хизмат полковниги Ш. Имомов шундай деди:

— Бугун ёнғинни жиловлаб туриш — энг асосий иш. Бунинг учун бизда ҳамма восита ва имкониятлар бор. Куч ва ресурслар, амалий маслаҳатлар билан ёрдам бераётган қўшни вилоятларнинг мутахассисларидан, фаввораны беркитишда масъул бўлган жиловдорлар хизматидан мамнунмиз.

ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Навоий вилояти кенгашининг навбатдан ташқари иккинчи сессияси бўлиб ўтди. Унда вилоят ҳокими маҳкамасининг тизими ва штатлари тасдиқланди.

Л. В. Веленский, У. Х. Холов вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосарлари, О. К. Убайдуллаев, М. Ш. Шамсиев, Х. Б. Фахриддинов, В. В. Уласевич ҳоким ўринбосарлари этиб тасдиқландилар.

Сессияда вилоят ҳокими маҳкамасининг бўлим мудирлари, бўлим ва бошқармаларнинг раҳбарлари тасдиқландилар. Халқ депутатлари вилоят кенгаши доимий комиссиялари тузилди.

Депутатлар 1992 йилги маҳаллий бюджетни кўриб чиқдилар, вилоятнинг ижтимоий-сиёсий рўзномасини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Сессияда вилоят ҳокими А. А. Айдарқулов нутқ сўзлади.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

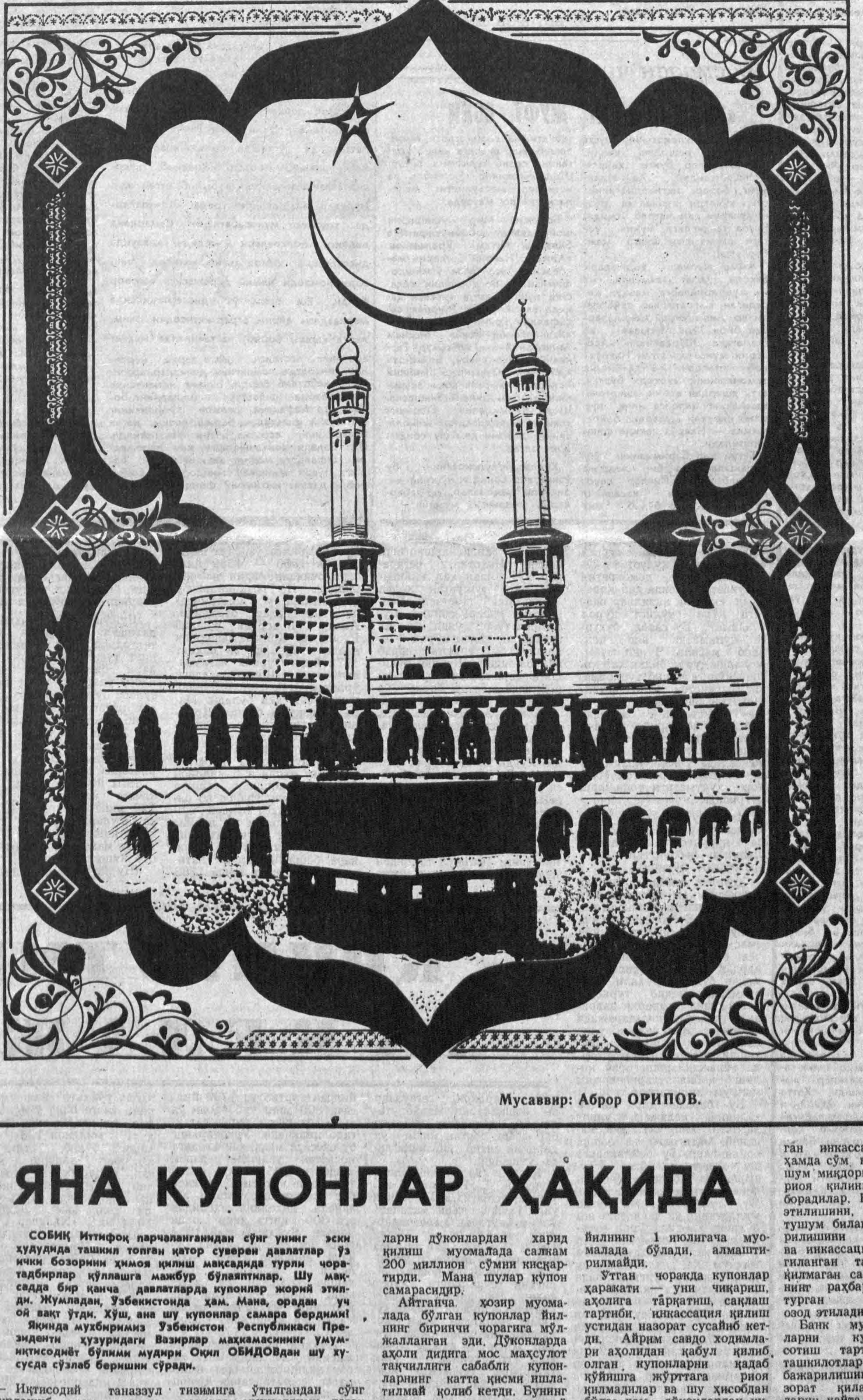

Мусаввир: Аброр ОРИПОВ.

Фарзона

ҚАЛАМ АҲЛИДАН ҚУТЛОВ

Оллоҳга шукрки, зулмат булути тарқаб, иймонимиз осмонига яна қуёш балқиб чиқди. Барча диний ва миллий анъаналаримиз қайта тикланиб, одамлар қалбининг ҳувиллаб қолган гўшаларини тўлдирди. Кечагина Наврўз айёмини катта хурсандчилик билан кутиб олдик, ундан сал олдин Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлдик, бир қанча халқаро сиёсий ва иқтисодий ташкилотлар бизни ҳамкорликка чақирмоқда. Иш агар шундай суръатда кетаверса яна жуда кўп қувончли кунлар ҳали олдимизда, деб бемалол башорат қилсак бўлаверади. Булар ҳаммаси булоқнинг кўзи очилиб, қақраган дала-даштларни обод қилгани каби мустақиллигимизнинг шарофатидандир.

Куни кеча бизда байналмилалчилик шу қадар авж олиб кетгандики, сон-саноқсиз байрамлар орасида миллий ва диний байрам деярли қайд этилмасди.

Яратганга шукрки, жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримовнинг чиқарган фармонлари шарофати билан энди биз ҳар йили Наврўзни, Қурбон ва Рўза ҳайитларини байрам қиламиз. Аҳли мўминнинг бундан нечоғлиқ миннатдор бўлганини рўзномамизга келаётган мактуб ва қўнғироқлардан билса бўлади.

Рўза ҳайитининг хосияти, унинг ҳар бир муслим ва муслима учун фарз эканлиги ҳақида бугун батафсил тўхташнинг ҳожати бўлмаса керак.

Жуда кўп мусулмонлар рўза кунлари иймонларини Аллоҳга илтижо ва ибодат қилиб, поклаб олдилар. Иншооллоҳ бу эртага нишона бергай, жами мўмин-мусулмонларнинг ният-илтижолари амал тўнини кийгай, юртимиз дастурхонига қут-барака киргай, мустақиллигимиз собит ва барқарор бўлгай.

Рамазон ойи итмомига етди. Бугун — катта ҳайит. Биз жами мўмин-мусулмон биродарларимизни ана шу қутлуғ айём билан чин дилдан қутлаймиз.

Ҳайитингиз муборак бўлсин, биродарлар!

«ХАЛҚ СЎЗИ» РЎЗНОМАСИ ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ.

ЯНА КУПОНЛАР ҲАҚИДА

СОБИҚ Иттифоқ парчаланганидан сўнг унинг эски ҳудудида ташкил топган қатор суверен давлатлар ўз ички бозорини ҳимоя қилиш мақсадида турли чора-тадбирлар қўллашга мажбур бўлаяптилар. Шу мақсадда бир қанча давлатларда купонлар жорий этилди. Жумладан, Ўзбекистонда ҳам. Мана, орадан уч ой вақт ўтди. Хўш, ана шу купонлар самара бердими!

Яқинда мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг умумиқтисодиёт бўлими мудири Оқил ОБИДОВдан шу хусусда сўзлаб беришни сўради.

— Иқтисодий таназзул чуқурлашиб, кам таъминланган, кам даромадли, кўп болали оилаларни, ёлғиз, ногирон фуқароларни исканжага олаётган бир пайтда озиқ-овқат кенг истеъмол молларига ўзимизда эҳтиёж кучайган бўлишига қарамай харидоргир моллар республика ҳудудидан ғайриқонуний йўллар билан ташқарига олиб чиқиб кетилаётган эди. Ана шу ташмачиликларга чек қўйиш, истеъмол бозорини барқарорлаштириш мақсадида купон жорий этилганди. Купон — бу фуқарога мол харид қилиш ҳуқуқини берадиган ҳужжат. Дарҳақиқат, купон тизимига ўтилгандан сўнг мақсадга эришилдими, деган савол туғилиши табиий. Омборлардаги мол қолдиғи шу йилнинг 1 январига нисбатан ўтган чоракда 1,6 баробарга ошди ёки уч ярим миллиард сўмга кўпайди. Аҳолини норма бўйича талон орқали чекланган нархларда сотиладиган кундалик зарур озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга эришилди. Нон ва нон маҳсулотларининг сарфланиши ҳам четга кетишнинг олдини олиш туфайли камайди. Истеъмол бозорида ноозиқ-овқат моллари бир мунча барқарорлашди. Чек ва чек дафтарчалари бўйича молларни дўконлардан харид қилиш муомалада салкам 200 миллион сўмни қисқартирди. Мана шулар купон самарасидир.

Айтганча, ҳозир муомалада бўлган купонлар йилнинг биринчи чорагига мўлжалланган эди. Дўконларда аҳоли дидига мос маҳсулот тақчиллиги сабабли купонларнинг катта қисми ишлатилмай қолиб кетди. Бунинг устига аҳолини ижтимоий ҳимоялашни кучайтириш мақсадида яқинда Республика Президентининг фармони билан ойлик маошлар, пенсиялар, стипендиялар миқдори оширилди. Шуларни ҳисобга олиб ҳамда мавжуд мол ҳажми ва аҳоли даромадларини тартибга солиш мақсадида даромадларга қараб купонлар бериш миқдорини аниқлаш юзасидан 1992 йилнинг иккинчи чорагида табақалаштирилган шкала белгиланди.

Бироқ биринчи чорак намунасидаги купонлар ҳам шу йилнинг 1 июлигача муомалада бўлади, алмаштирилмайди.

Ўтган чоракда купонлар ҳаракати — уни чиқариш, аҳолига тарқатиш, сақлаш тартиби, инкассация қилиш устидан назорат сусайиб кетди. Айрим савдо ходимлари аҳолидан қабул қилиб олган купонларни қадаб қўйишга жўрттага риоя қилмадилар ва шу ҳисобдан бўлса ҳам дўконлардан купонсиз мол сотилди. Йиғилган купонлар тушумга тўғри келмади. Ана шундай нуқсонларни бартараф этиш мақсадида янги намунадаги купонларни жорий этишга қарор қилинди. Фарқи — юқорисида «иккинчи квартал» деган ёзуви бор, чизиқлари, ранги ўзгача. Карточкалари қайтариб берилиши мажбурий, деган белги қўйилган.

Бундан кейин савдо ташкилотларининг раҳбарлари товар-пул ҳисоботларини тақдим қилиш бўйича белгиланган муддатга ҳар бир дўкон томонидан тасдиқланган инкассация тартиби ҳамда сўм купонларда тушум миқдорининг нисбатига риоя қилинишини текшириб борадилар. Бу фоизга риоя этилишини, купонларнинг тушум билан бирга топширилишини таъминламаган ва инкассация бўйича белгиланган тартибга амал қилмаган савдо дўконларининг раҳбарлари эгаллаб турган лавозимларидан озод этиладилар.

Банк муассасалари молларни купонлар бўйича сотиш тартибининг савдо ташкилотлари томонидан бажарилишини доимо назорат қиладилар. Купонларни қайта ҳисоблаш чоғида аниқланган камомадлар ҳақида айбдор ходимларни мажбурий-ҳуқуқий жавобгарликка тортиш учун маҳаллий ҳокимият ва савдо ташкилотлари раҳбарларига хабар берадилар.

Доимий иш жойига эга бўлмаган, якка тартибда меҳнат қилувчилар ёки қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириб, уни колхоз бозорида сотувчи ёки ширкатларга топширувчилар, муаллифлик гонорарлари эвазига яшовчилар, республикадан ташқарида ишловчиларга купон уларни олишга рухсатнома кўрсатилгач, яшаш жойидаги банклардан белгиланган миқдорда бериладиган бўлди. Яна муҳим ўзгаришлардан бири шуки, илгари чек ёки чек ҳисоб-китоби орқали олинадиган товарлар қиймати уч минг сўм қилиб белгиланганди. Ҳозир муомаладаги пул танқислигини камайтириш мақсадида ва шу билан бирга харидорларга қулайлик яратиш учун товарлар сотилиши кенгайтирилишини назарга олиб, у икки минг сўмга туширилди.

Молларни олиб-сотишга чек қўйиш мақсадида ички ишлар органларининг масъулияти оширилди. Булар зиммасига шундай шахсларни аниқлаш, қоидани бузганларни қонунга мувофиқ жавобгарликка тортиш вазифаси юкланди ва шу олиб борилаётган иш юзасидан кенг ошкоралик таъминланиши таъкидланди.

Бир сўз билан айтганда, янги низомга кўра, Ўзбекистон Савдо вазирлиги, «Ўзбекбирлашув» зиммасига купонга сотиладиган молларни етарли миқдорда топиб келтириш вазифаси юклатилди.

Суҳбатдош: Исматилла ТОШЕВ.

Бу ҳақда қурултойда гапирилган эди

ЎЗИНГ ХЎЖАЙИН БЎЛСАНГ

ИШЛАР САМАРАЛИ, ҲАМЕН ДАРОМАДЛИ БЎЛАДИ, — ДЕЙИШМОҚДА АНДИЖОНЛИК ДЕҲҚОНЛАР

зорланмайди. Косасининг оқариши, бўшаб қолган ҳамёнини қаппайтириши учун оёғидан ўт чақнаши лозим. Бунинг учун эртадан кечгача жиққа терга ботиб ишласин демоқчи эмасмиз. Қаловини топса қор ёнади, қабилида иш тутмаса бўлмайди. Ахир иқтисодиёт таназзулга юз тутган замонда уларнинг ташвишига ташвиш қўшилаётганлиги аччиқ, аламли, аммо бор гап.

Жамоа хўжаликлари ер майдонларининг ҳам энидан, ҳам бўйидан қисқараётганлиги сир эмас. Айниқса, Андижондай аҳолиси зич вилоятда у яққол кўзга ташланаётир. Ернинг деҳқон қўлига ўтгани яхши, албатта. Аммо жамоа хўжаликлари қисқариб кетмайди, деб ким кафолат бера олади? Боши берк кўчадан чиқмоқликнинг имкони борми?

Андижон районидаги Киров номли жамоа хўжалигида 400 гектар ерда деҳқончилик қилинади. Пахтадан 4 миллион сўм даромад кўзланаяпти. Бошқачароқ қилиб айтганда, бу 500 минг сўм соф фойда дегани. Озми, кўпми? Очиғини айтиш керак, тақчиллик шароитида бу маблағ ҳеч нарса эмас. Деҳқон яна бармоқ тишлаб қолаверади.

Энди ўйланг. Келгуси йилда экин майдони яна қисқаради. Аравани тортиш мушкуллашадими? Албатта-да. Лекин жамоадагилар бу ҳақда қайғуришгани йўқ. Уларнинг ҳисобида ҳозирнинг ўзидаёқ 800 минг сўм соф фойда бор. Кейинги йилда у икки баробар ортиши мумкин. Жамоанинг хазинасини бойитган пул деҳқончиликдан келадиган даромадга қўшимча. Савол туғилади: хўжаликлар томоғига қадар қарзга ботаётган кезда дўппидек келадиган жамоага бундай фойда қаёқдан келиб қолди?

Тўрт йил муқаддам жамоада тикувчилик цехи учун бино қурилиши бошланганда баъзилар ажабланишди:

— Оғримаган бошга бунча савдо кимга керак, — дейишди улар.

Айтишга осон. Ахир ўшанда жамоа бўйнида 1 миллион 627 минг сўм узоқ муддатли қарз бор эди. Хўжаликнинг аввалги раҳбари ўйламай-нетмай уй-жой қурилиши учун маблағни сарф қилиб юборганди. Ҳисобчидан чиққан Абдураҳмон Қодиров раис ўрнини эгаллади-ю, аввалги раисдан ўзгачароқ йўл тутди. Эртанги кунда фойда берадиган корхоналар тиклашга киришди. 1.200 квадрат-метрдаги тикувчилик цехини қўлбола эмас, замонавий талабга жавоб берадиган қилиб битказди. Бинони бунёд этишди-ю, қани энди тикув машиналарини топиб, бўлса. Ҳар қалай, вилоятдагиларни ака-ука дея 40 та тикув дастгоҳини ундирди. Қолганини эса...

Россиядан ёғоч олишди. Яна уларнинг ўзларига эшик-дераза қилиб жўнатишга тўғри келди. Эвазига Подольск ишлаб чиқариш комбинатидагилар тикув машинаси беришди. Яна 135 та тикув дастгоҳини топишнинг ўзи бўлмади. Аммо уринишлар ҳам беҳуда кетмади. Ҳозир яна 65 та машинага эҳтиёж бор. Шу туфайли цехнинг бир бурчи бўш турибди. Ҳозирда 200 дан зиёд йигит-қиз ишга жойланди. Фақат бугина эмас, 800 минг сўм соф фойда ҳам олинаётир. Чеварлар қўлидан чиқаётган бежирим кўйлакчалар, аёллар уст-боши, чойшабларни кўриб ҳавасингиз келади.

— Авваллари деҳқончилик қилардим, — сўзлайди корхона бичувчиси Оязимхон Бердиева, — янги касбни тез ўзлаштирдим.

Цеҳдагилар жамоа аъзоларига нисбатан 1,5—2 ҳисса кўп ойлик олса, бунинг нимаси ёмон. Қолаверса, корхонага боғлиқ яна 100 нафар касаначилар бор. Улар ҳам ишсизлик ташвишидан қутилишган.

Жамоадагилар ёрдамчи корхонанинг кони фойда эканлигини англаб етишди. Шу боис консерва тайёрлаш цехини тиклаш учун ҳамма бош қўшди. Жуда тез фурсатда 500 квадрат метрдаги бинода маҳсулот ишлаб чиқара бошланди. Фақат ўтган йилнинг ўзида 56 тонна маҳсулот қайта ишлан-

Ўз қадрини билган деҳқон

ди. Ишлаб чиқаришнинг янги мароми йўлга тушиши билан деҳқон икки томонлама ютди. Помидорни ёки мевани чиритмай, нобуд қилмай ўзлари йиғиштириб кетишади. Миришкор бозорда сарғайиб ўтирмайди. Вақтдан ютади. Энг муҳими, тайёр маҳсулотга ҳам ўзи хўжайин. Амалдаги йилда 240 минг дона шартли банка тузлама помидор, бодринг, мева шарбати ва мураббола чиқарилди. Уларни ноқоратупроқ ўлкадагилар билан айрибошлашди. Эвазига 5 вагон ёғоч, 100 тонна қувур, темир буюмлар олдилар.

Хўжалик аъзолари ун тақчиллигидан қийналишди. Ўзлари етиштирган буғдойни янча олишмай доғда. Орадан кўп ўтмай хўжаликда оз эмас, кунига 60—80 тонна атрофида ун ишлаб чиқара оладиган тегирмон қурилиши бошлаб юборилди. Айни кунларда асбоб-ускуналар, жиҳозлар олиб келиб ўрнатилаётир. Яна шуниси қувонарлики, чорва учун ем ишлаб чиқарадиган цех ҳам битиш арафасида турибди. Бир кеча-кундузда 50 тонна ем тайёрлаш имконига эга бўлиш чорвадор учун орзунинг ушалиши-ку.

Яширишнинг ҳожати йўқ. «Пилламиз — тилламиз» дея жар соламиз-у, пиллакорнинг ўзига ҳемири ҳам қолмайди. Ҳамма ҳузур-ҳаловатни қайта ишловчилар кўради. Жамоа аъзолари пиллани қайта ишлайдиган корхонага топширишдан воз кечиш режасини тузишмоқда. Бунинг учун 10 тонна пиллани дастлабки ишловдан ўтказадиган корхона қурилади. Ўтган йили бир кило пилла учун 15 сўмдан пул беришди (ҳаражатларни чегириб қолиб). Агар ўзларида қайта ишланса ҳар килосига 35 сўмдан қўшимча ҳақдор бўлишади. Бошқачароқ хомчўт қилинганда, 40 тонна пилла 35 миллион сўмга айланади. Тадбиркорлар ишланган пилла толасини калавалаш цехини деярли қуриб бўлишди. Келгуси йилдан жамоа хўжалигида атлас ҳам тўқила бошлайди. Қўллари меҳнатдан қаварган пахтакор эгнини ўзлари тўқиган мато яшнатса, не ажаб?

Изланганга имкон кўп экан. Ҳозир хўжаликда гилам тўқиляпти, уйларни иситишга мўлжалланган алюмин радиатор ишлаб чиқарилаётир, қандолат цехида тайёрланаётган турли ширинликлар дастурхонларга файз киритмоқда, сандиқ, бешик каби халқ ҳунармандчилиги буюмлари эътиборга лойиқ. Ушбу тадбиркорликлар туфайли одамларнинг ҳамёни пул кўрди. Муҳими, хўжалик 1.627 минг сўм қарздан қутилиб, хазинага анчагина маблағ тўпланди.

Ўтган йил баҳорда жамоа аҳли муҳим қарорга келишди. Хўжалик саноат йўналишидан катта наф кўраяпти экан, оталиқ тасарруфини ўзгартирсалар бўлмайдими? Улар район деҳқончилик саноати уюшмасидан чиқишиб, «Узглавснаб» ихтиёрига ўтдилар. Бу билан саноат хомашёси, керакли дастгоҳ ва жиҳозларни олишда қўлимиз узун бўлармикан деб ўйлашганди. Лекин бироз шошилишган кўринишади. Янги маҳкамадагилар аввалига ташаббусни хурсандчилик билан кутиб олишди-ю, кейин ўзларини четга тортдилар. Жамоа эса икки ўт орасида қолди. Район деҳқончилик-саноати уюшмасидагилар жамоадан юз ўгиришди. Ҳатто ҳар йили хўжалик аҳволини ўнглаш учун ажратиладиган маблағни ҳам чегириб қолдилар. Сабаби қозони бошқа бўлгандан кейин ўзлари жон куйдирсин-да. У ёқда эса... Хўжаликдагилар кейинги йўлдан қайтишгани йўқ. Ҳар қалай сабрнинг таги олтин дейишади-ку.

Ўзи эккан, яратган маҳсулотга эгалик қила оладиган карвон тўсиқларни енгиб бормоқда. Маблағи бор. Қўли калта эмас. Муҳими деҳқон рўшнолик кўряпти. Унинг дилида эртанги куннинг ёруғ умидлари бор. Қолаверса, хўжалик юритишнинг бундай усули тўғрисида қурултойда ҳам гапирилган эди.

Фозилжон ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

КЎКЛАМ НАФАСИ

Бу йилги баҳор байрамини Шофиркон район Навоий номли жамоа хўжалиги Додбон қишлоғининг 150 нафар болалари ҳеч эсларидан чиқармайдилар. Жамоа хўжалиги қурувчилари ҳамма қулайликлари бўлган 150 ўринли икки қаватли болалар боғчаси биносининг калитини Наврўз кунлари топширишди ва ҳазиллашиб: сизга буни Наврўз совға қилди, дейишди. Болакайлар буни ҳазил деб ўйлашмади...

* * *

Қорақалпоғистоннинг Хўжайли районидаги пахтазорлар ёнида боғлар ҳам барпо этилди. Ленин номли ва «Ленин байроғи» жамоа хўжаликларида шу баҳорда бир ярим-икки мингта олма, нок, олхўри кўчатлари экилди. Район хўжаликларининг ҳар бири 10 гектарли боғ барпо этмоқчи.

[ЎзА].

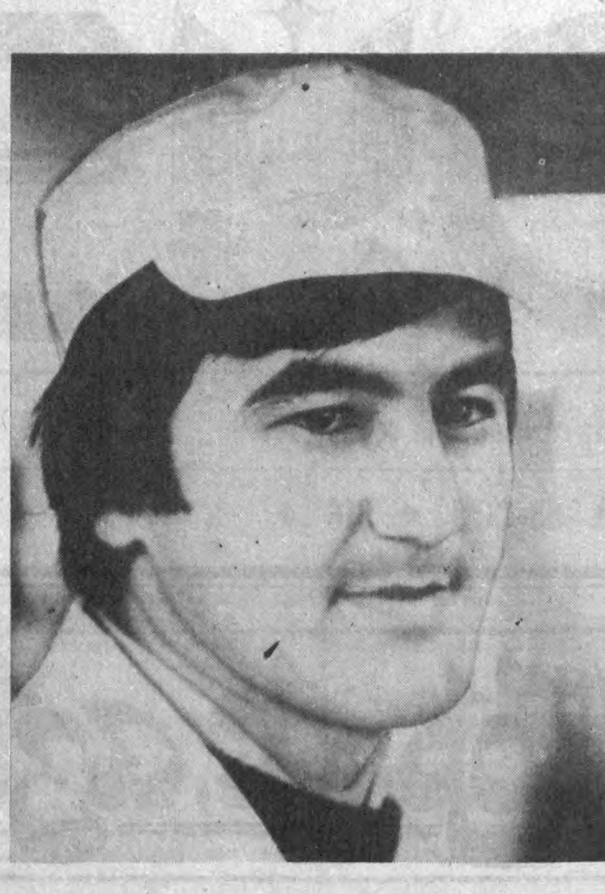

Тошкентдаги «Зенит» корхонасининг ташкил этилганига кўп бўлгани йўқ. У ерда замонавий ҳисоблаш компьютерлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилган.

СУРАТДА: 4-созловчилар цехининг бригада бошлиғи Фатхулла Файзуллаев.

Е. БОТИРОВ олган сурат.

Босмадан чиқди

«МУЛОҚОТ»НИНГ ЖУФТ СОНИ

Ниҳоят, «Мулоқот»нинг жуфт (3—4) сони нашрдан чиқди. Журналхонлар бунга ҳайрон бўлишаётгандир. Ҳайратланманг, бозор иқтисодиётининг оғир кунлари журнал ва рўзномаларни ҳам четлаб ўтмади. Қоғоз танқислиги, бунинг устига қимматлиги шунга мажбур этди.

Аммо журнал ходимлари баҳоли қудрат мазмунли, сиз — муштарийларга маъқул келадиган материаллар тайёрладилар. Ана шундай мақолалардан бири Тўра Мирзаев ва Маматқул Жўраевнинг «Асрларни мунаввар этган Наврўз» деб аталади. Унда не-не замонларнинг шоҳиди бўлган, етти яшардан етмиш яшаргача ҳамманинг қалбига илиқ нур олиб кирувчи муқаддас байрамимиз — Наврўз ҳақида фикр юритилади.

Бугун ҳар биримизнинг ўйташвишларимиз бир нуқтага йиғилиб қолди. Йиллар давомида яширилган касалнинг иситмаси ошкор бўлиб, она табиатимиз саломатлиги ёмонлашиб, жар ёқасига келиб қолганини сезиб турибмиз. Юсуф Шодиметовнинг «Истиқбол ва истиқлол масъулияти» мақоласи ана шу мавзуда.

Бобомиз Мир Алишерни шоир, давлат арбоби сифатида биламиз. Аҳтам Ўраловнинг «Алишер Навоий боғлари» мақоласида эса буюк ўтмишдошимизнинг боғдорчилик соҳасига қўшган катта ҳиссаси ҳақида гап боради. Журнал саҳифалари Ғойиб Назарнинг «Яхшиликнинг боғи», Маҳкам Андижонийнинг «Маҳмуд Ғазнавий» мақолалари, Боймирза Ҳайитнинг «Туркистон миллий истиқлоли масалалари» асарининг давоми билан танишасиз. Шоди Каримовнинг «Тарихий ҳақиқат муқаддасдир» мақоласининг давоми ҳам шу сондан ўрин олган.

Хуллас, «Мулоқот»нинг бу ўзига хос сонидан кўпгина қизиқарли мақолалар, хат-хабарларни ўқишингиз мумкин.

СУЯГИ МЕҲНАТДА ҚОТГАН ОЛИМ

...Унинг отаси урушдан ярадор бўлиб қайтди ва кўп ўтмай вафот этди. Олти ёшида етим қолган Нурулло онаси қўлида ўсди. Шу ёлғиз ўғил деб она турмуш қилмади.

Файзулла Хўжаев номидаги Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтининг кафедра мудири, профессор Нурулло Санаев — республикамиз халқ хўжалигининг долзарб муаммолари бўйича тадқиқот ишлари олиб бораётган фидойи олимларидан бири. Унинг ҳаёт йўлига назар солар эканмиз, нақадар мазмундор, салмоқли ва ибратли эканлигига гувоҳ бўламиз. У бир пайтлар Нарпай районидаги «Москва» колхозида табелчи, нормаловчи, бош иқтисодчи, бош бухгалтер бўлиб ишлаган пайтларидаёқ жамоа хўжалигини тараққий эттиришда фидойилик кўрсатиб ёш ишбилармон раис Жаббор Мирзаев билан биргаликда деҳқонларнинг меҳнат шароитларини яхшилаш устида қайғурган. Колхозни йил давомида 15 миллион қарздан чиқаришга иқтисодий мустаҳкам хўжаликка айлантиришга эришган. Натижада хўжалик ҳисобида миллионлаб пул вужудга келиб, колхозчилар яхшигина маош оладиган бўлишди. Хонадонлар электрлаштирилди, йўлларга асфальт ётқизилди, мактаблар, ҳаммом ва бошқа бир қанча маданий-маиший бинолар қурилди. Колхоз ҳаётидаги бу ўзгаришлар бош бухгалтернинг обрў-эътиборини вилоят миқёсига кўтарди.

Олимнинг энг дастлабки изланишлари ҳам халқ дардини, оғирини енгиллатишга қаратилганди. Чунки унинг ўзи болалигини пахтазорда ўтказган, колхозчилар меҳнати қанчалик арзон баҳоланиб, қадрсизланганлигини яхши тушуниб етган эди. Нурулло ака аспирантурада «Колхозларда тақсимот муносабатлари» /Самарқанд вилояти колхозлари мисолида/ мавзуида диссертация ҳимоя қилиб, иқтисод фанлари номзоди илмий даражасига сазовор бўлди. Ёш олим ўз диссертациясида марказдаги айрим аграр-иқтисодчи олимларга қарши бориб, пахтачиликда меҳнат ҳақининг пастлиги, пахта харид нархининг ниҳоятда камлигини далиллар асосида исботлаб берди. Бунинг натижасида колхозларда ишлаётган кишиларнинг болаларига нафақани жамоа хўжаликнинг ижтимоий фондидан бериш лозим, деган назариянинг асоссиз экани фош этилди. Кўп болали колхозчиларга, кам даромадли оилаларга меҳнат ҳақининг жон бошига тўғри минимал миқдорини белгилаб, давлат ижтимоий фондидан нафақа берилиши керак, деган таклиф кўп ўтмай ҳукуматимиз томонидан қабул қилинди. Унинг таклифлари иқтисодиётда математик корреляцион метод асосида исботланганлиги сабабли кўпчиликка маъқул бўлган ва расмий идоралар томонидан тан олинган. Бугунги иқтисодий парокандаликнинг илдизлари етмишинчи, саксонинчи йилларга бориб тақалади. Ўша даврлардаёқ қишлоқ меҳнаткашларининг оғир шароитини тушунган Нурулло ака деҳқончилик-саноат мажмуида амалга оширилаётган интеграция йўналишида илмий тадқиқот иши олиб борди. Бу изланишларни якунлаб, «Деҳқончилик-саноат интеграцияси ва қишлоқда ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар» мавзуида диссертация ёқлади ва иқтисод фанлари доктори деган илмий даража олди. Олимнинг бу ишида деҳқончилик-саноат интеграцияси жараёнининг муқаррарлиги, унинг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари ҳамда ривожланиш қонуниятлари илмий асосда очиб берилган. Шунингдек, интеграция жараёнининг қишлоқ меҳнаткашлари турмуш даражасига, ижтимоий-иқтисодий, муаммолар ҳал қилинишининг ўз навбатида ишлаб чиқариш самарадорлигига таъсири кенг ёритилган. Унинг илмий изланишлари натижасида «Агросаноат ва қишлоқда социал иқтисодий ўзгаришлар» (Тошкент, «Фан» нашриёти, 1985) деб аталган монография юзага келди. Мазкур асарда иқтисод фанида биринчи марта иқтисодий самарадорликнинг умумий мезони баён этилди ва жумҳурият ҳамда собиқ иттифоқ олимлари томонидан тан олинди. Бундан ташқари ушбу монографияда деҳқончилик-саноат тузилмаларининг шакллари тузилма таркибидаги ишлаб чиқариш бўлинмалари ва улар ўртасидаги ўзаро иқтисодий алоқаларнинг ечими топилиб, корхона раҳбарлари ва мутахассисларига тавсия қилинган. Профессор Н. С. Санаевнинг илмий изланишлари чуқур асосга эга бўлиб, методологияси хусусийликдан — умумийликка қараб йўналтирилгани ва математик моделлар асосида бўлганлиги учун амалиётга яқин, ишлаб чиқарувчиларга тушунарли, турмушга татбиқ қилишга қулайдир.

Олимнинг илмий асарлари юқорида қайд этилганлар билангина чекланмайди. «Суғориладиган деҳқончиликда меҳнатга ҳақ тўлаш», «Социалистик мусобақанинг принциплари», «Пахтачиликда деҳқончилик-саноат интеграцияси», «Техникани хўжалик ҳисобига кўчириш», «Ижара муносабатлари» каби илмий ишлари ҳам иқтисодчиларга манзур бўлди.

У етук мутахассислар тайёрлашда дарслик ва ўқув қўлланмаларининг аҳамияти катта эканлигини чуқур ҳис этади. Бинобарин, олимнинг бу соҳадаги хизматлари ҳам эътиборга молик. Унинг «Қишлоқ хўжалик корхоналарида тафтиш ва назорат», «Агросаноат комплексида бухгалтерия учёти ходимларининг меҳнатини ташкил қилиш», «Қишлоқ хўжалик корхоналарида молия учёти ва назоратнинг долзарб масалалари» каби дарслик ва ўқув қўлланмалари институтда билимдон мутахассислар тайёрлашда қўл келмоқда. Бу китоблар амалиётга яқинлиги, содда ва равон тилда ёзилганлиги билан ажралиб туради.

Шуниси қувонарлики, Н. Санаевнинг аксарият илмий асарлари халқ хўжалигига катта иқтисодий самара келтирмоқда. Унинг илмий хулосалари қатор хўжаликлар тажрибаси асосида тасдиқланди. Ҳозирги пайтда илмий тадқиқот ишлари тўртта жамоа хўжалигида жорий қилиниб, ҳар йили 300 — 325 минг сўм иқтисодий самара бермоқда. Профессорнинг қишлоқда ижтимоий-иқтисодий масалаларнинг ечими тўғрисидаги таклифлари раҳбар идоралар томонидан қабул қилинди /бу иш Ўзбекистон Фанлар академияси республика ишлаб чиқариш кучларини ўрганиш институт олимлари билан биргаликда ўрганилиб, ниҳоясига етказилган/.

Олимнинг ижара муносабатлари ечимига, бухгалтерия учёти ва ҳисобот ҳужжатларини такомиллаштиришга доир таклифлари жумҳурият бухгалтерия учёти ва ҳисоботлари бош бошқармаси томонидан ишлаб чиқаришга жорий этиш учун қабул қилиниб олинди.

Профессор Нурулло Санаев асарларининг илмий ва амалий аҳамияти катта. Олим ўзининг ижодий изланишларини қишлоқ хўжалиги учун етук мутахассислар тайёрлаш иши билан узвий боғлаб олиб бормоқда. Унинг ижодий-илмий имкониятлари катта ва ҳозир айни кучга, ақл-идрокка тўлган паллада турибди. Домла фандаги янги кашфиётлари, таклиф ва тавсифлари билан мустақил республикамиз иқтисодини таназзулдан чиқаришга, унинг юксалиш йўлидан дадил одимлашига баҳоли қудрат ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдиришга ҳамма асослар бор.

Л. МАМАСОЛИЕВ.

Қалам учида алам

ҚРИМ: ЎТМИШ ВА КЕЛАЖАК

Ҳалокат ёқасида турган собиқ империя ҳудуди ўз йўналишларини демократия қонунлари асосида ҳал қиладими ёки яна қизиллар одатига кўра қўлига қурол оладими? Бу савол бугунги кунимизда энг долзарб масала. Чунки муаммоларни қурол билан ҳал қилиш йўлига кўриб турибмизки, Гуржистон ўтиб кетди. Наҳотки биз ҳам...

«Туркистонни ҳалокат ёқасига келтириб қўювчи тартибсизлик, қўш ҳокимиятчиликнинг олдини олиш мақсадида ўлкада ҳокимиятни Вақтли Туркистон Мухтор ҳукуматига топшириш тўғрисида...»

Мана бу мусулмон ишчи ва аскарларнинг I фавқулодда қурултойи томонидан Ленинга юборилган телеграммадан кўчирма.

Ҳозирги пайтда бизнинг давримиз ҳам ниҳоятда бир қалтис муҳитни бошидан кечирмоқда. Бу ҳолатни эскича тушунганлар орамизда йўқ эмас. Яъни Горбачёв, Лигачёв, ёки бошқа бирон чёвлардан тақдирини тилаб олмоқчи бўлганлар ҳали ҳам орамиздан чиқиб турибди.

Оқ-қизил империя даврида халқлар шу даражада ваҳшиёна эзилдиларки, улар нафақат ўз тарихини унутишди, шу билан бир қаторда келажакларини орзу қилиш қобилиятларидан ҳам маҳрум қилиндилар.

Бу борада ҳар қандай халқнинг келажаги унинг давлати, тили, маънавий, маданий, иқтисодий ва бошқа бойликлари, бу бойликларга шу халқнинг ўзи ҳукмронлиги билан бевосита боғлиқлигини англашидадир. Бу тушунчаларнинг ичида миллатнинг ўз давлатига эга бўлиши алоҳида ўрин тутади ва буни сезмаган ҳар қандай халқ тарихан ўлимга маҳкум. Ҳа, давлатчилик шу даврга қадар кўпгина ҳолда куч билан ҳал қилиниб келинди.

Ҳа, тарихда куч билан ечилган муаммолар жуда кўп. Ўтмишда кучсизлик қилган ва ҳалигача кучсиз халқлар ер юзида оз эмас. Уларнинг тақдири келгусида ҳам куч ишлатиш йўли билан ҳал қилинадими, деган савол ҳаммамизни безовта қилади. Бундай халқлар ўз тақдирлари истиқболини фақат демократия тараққиётидан, халқаро адолатдан кутмоқдалар. Бу борада ҳозирги кунда Қрим атрофида авж олиб бораётган баҳсларни четлаб ўтиб бўлмайди. «Қрим бизники» деювчилар уятсизларча бу жойнинг туб аҳолиси бўлмиш қрим татарларни унутиб қўймоқдалар. Ўз манфаатларидан келиб чиқиб керакли жойда қрим татарларининг муаммосини четлаб ўтмоқдалар.

Ҳозирги кунда Қрим масаласи Русия ва Украина ўртасида жиддийлашиб бормоқда. Наҳотки, чегаралар куч билан ҳал қилинади? Буни тушунган ҳолда «Известия» газетаси ўзининг 25 январь сонида муаммони тўғри қўяди. Ҳа, чегараларни қайта кўриб чиқишлик бу урушга қараб йўл олишдир. Шундай бўлишига қарамасдан ҳалигача орамизда «Азага бориб ўз дардини айтиб йиғловчилар» кўп. Улар бундай пайтда демократиянинг фақат ўзларига ёрдами тегадиган томонинигина рўкач қилишади. Худди мана шундай ҳолни А. Д. Сахаровнинг беваси Е. Боннэр мақоласида («Известия»нинг шу сонида босилган) ҳам кўрамиз. Бу ҳақиқат талаб инсон ҳам негадир Осетия, Тоғли Қорабоғ, Днестрбўйи муаммоларини ўзига маъқул томондан келиб чиқиб кўради-ю, аммо қрим татарлари, гагаузлар ва бошқаларни четлаб ўтади. Ҳа, ҳақиқатда ҳам ҳар бир азага борган киши ўз дардини айтиб йиғлайдиганга ўхшайди.

Қизиғи ва ачинарлиси шундаки, Е. Боннэр бу қарашларда ёлғиз эмас. Айнан унга ўхшаш, яъни масалага ўз туйнугидан қаровчиларнинг талаби билан Русия Олий Кенгаши 23 январда Қримнинг Украинага ўтганлиги қонуний ва ноқонунийлигини текширишга қарор қилди. Бир қараганда демократия унсурлари муайян кўриниб тургандай, яъни қонунийликни текширишаяптилар. Аммо бу жойда Қримнинг туб аҳолиси — қрим татарлари тўғрисида лом-мим дейишмайди. Шунинг учун ҳам комил имон билан айтишим мумкинки, бу ҳақиқатпарастларнинг кўзлаган мақсади оддий ҳақиқатдан ниҳоятда узоқ. Ҳар бир халқ сингари Қримнинг ва қрим татар халқининг ҳам ўз тақдири ва тарихи бор. Буни унутмаслик керак.

Қрим эрамиздан илгариги иккинчи минг йилликларда тилга олинади. XIII асрдан Қрим ва унинг пойтахти Салхат шаҳри оламга маълум. Асрлар бўйи мусулмон оламига кирган бу туркийлар 1475 йилдан Туркия ҳудудида. Аммо бу ўлкага кўз тикканлар ўша пайтларда ҳам оз эмас эди. Айтайлик, Русия Қримга ўз ёвуз ниятларини 1556 — 1559 йиллари очиқдан ойдин намоён қилади. И. Грознийнинг бу ҳаракатлари у истаганичалик натижалар бермайди. Аммо XVII асрдан бошлаб Русиянинг Қримга қизиқиши янада кучаяди ва ниҳоят 1772 йили Туркия мағлубиятга учраб Қрим масаласи ўрислар фойдасига бутунлай узил-кесил ҳал бўлади. Мана шу вақтдан бошлаб Қримнинг даҳшатли ва фожиали ҳаёти бошланади.

1783 йили рўйхатга олинган маълумотларга қараганда Қрим аҳолиси 3 миллион 200 минг кишини ташкил қилган. Русия ўзи босиб олган жойлардаги бундай ҳолатдан хотиржам бўлолмас эди. Шунинг учун маҳаллий аҳолини Қримдан сиқиб чиқара бошлайдилар ва натижада қисқа вақт ичида 1783 йилдан тортиб то 1790 йилгача 300 минг туб аҳоли ўз тупроғидан мажбуран ватангадо қилинади. Ўрисларнинг бу сиёсати маҳаллий аҳолига нисбатан узлуксиз давом этади ва 1851 йилга келиб Қримнинг асосий аҳолиси сон жиҳатидан русларга айланади, маҳаллий аҳолидан эса 600 мингга яқин киши қолади. Бу ҳам оздай 1854 йили император денгиз бўйида яшовчи туб аҳолидан Қримни тозалашни буюради ва натижада 1860—1862 йили яна 230 минг маҳаллий аҳоли мажбуран кўчирилиб юборилади.

Амалий ишларнинг натижасини Александр II га хабар қилишганларида император: «...татарларни кўчишга нафақат мажбур қилиш, бу ҳолни ўлкани улардан тозалаш учун қулай шароит деб тушуниш керак», дейди. (Альманах русская сторона. 1893 й. 701-бет. Биз маълумотларни рус манбаларидан олмоқдамиз).

Бундай сиёсат ўз натижаларини бермасдан қолмас эди. Мана, 1897 йилга келиб бир ярим миллионли Таврия губерниясининг 70 фоизи ўрислар ва атиги 13 фоизи маҳаллий татарлардан қолади. Бу ўн уч фоиз маҳаллий аҳолининг ҳам асосий қисми қишлоқларда яшар ва уларнинг 60 фоизи ўз ерларига эга бўлмаган камбағаллар эди.

Қишлоқларда яшаб ерсиз бўлган камбағалларнинг аҳволини бизнинг ўзбек халқига батафсил тушунтириб ўтириш шарт бўлмаса керак.

Шундай бир тарихий ва даҳшатли йўл билан қрим татарлари қизил империянинг туғилишини умид кўзлари билан кутиб олади. Аммо уларнинг умид ва орзулари бу империя даврида ҳам рўёбга чиқмади ва чиқиши мумкин ҳам эмас эди. Ҳа, Русия аввалданоқ нафақат «Халқлар турмаси», балки у азалий «Халқлар қабристони» бўлиб келарди.

1921 йилдаги аҳоли рўйхатига қараганда, Қримда 720 минг киши яшаган бўлса, шулардан фақат 186 минг кишигина, яъни 26 фоизи маҳаллий аҳолига мансуб кишилар эди.

Шу жойда 1940 йилги аҳоли рўйхати маълумотларини тилга олиб ўтиш жоиздир. Бу даврда энди Қримда 1 миллион 126 минг киши бўлиб, атиги 19,4 фоизини ташкил қилар эди. Қарабсизки маҳаллий аҳоли сони барибир камайиб боради. Бу ҳам ҳали ҳолва экан. Даҳшатли 1944 йил, «Халқлар отаси» оталик қиладию, Давлат мудофаа Комитети II майда ўзининг 05859 рақамли қарорини чиқаради. Мана шу қарорга асосан 18 майда эса 183 минг қрим татар халқи ўз ватанидан бадарға қилинади. Уларнинг асосий қисми, 151 минг киши Ўзбекистонга олиб келинади. Йўлда ўлиб кетганлардан ташқари 1 июндан то 1946 йил 1 январга қадар 26 минг 755 киши бу азобларга чидай олмай жон берди.

Бу сўзларни ёзиб турган пайтда бевосита Ўзбекистон Совет Энциклопедиясига қарагинг келади. Тегишли саҳифани очиб Қрим аҳолиси деган жойда қрим татарлари тўғрисида қомусимизнинг мум тишлаб ўтганини кўрасиз. Ҳа, бундай қомус ҳозир ва келгусида ҳам ўз авлодимизни мафкуравий чалғитишини ўйлаб кўришимиз керак.

Русия урушда ғолиб чиққанига қарамай, ўз ичи қора юмушларини унутмаган эди. Шунинг учун ҳам у 1945 йил 30 июнда Қрим Мухториятини йўқ қилиб уни ўзининг бир вилояти деб эълон қилади. Қора ишлар давом этади, натижада, РСФСР Олий Кенгаши 21 августда янги қарор қабул қилиб, Қримнинг ҳамма 26 районидаги асосий маҳаллий татар номларини ўзгартириб ўрисча номлар бериб чиқилади.

Бу ўринда биз ҳам шу кунгача ўзимизда қолиб келаётган «Правда» колхозларию, Фрунзе районларини, Ворошилов ва Широкая кўчаларини эслайлик. Наҳотки қизил империянинг нияти ҳам оқ империя ниятидан нари кетмаганлигини ҳали ҳам тушуниб етмасак. Наҳот шу даражада манқуртлашиб улгурган бўлсак. Ҳақиқатга, ўзликка қайтиш даври келди-ку.

Қизил империя қулаётган бугунги кунда ҳамма ўз тарихини, ҳақиқатини тиклаяпти. Мана қарабсизки, Украина ҳам бугунги кунда ўз тарихини тикламоқда. Мустақил давлатлар қаторига кирган Украина таркибида давр тақозаси билан, тарих ўйинига қарангки, Қрим ҳам бор. Бу воқеанинг томири 1954 йил 19 мартдан бошланади. Айнан шу санада Қрим вилояти СССР Олий Кенгаши қарорига асосан Русиядан чиқарилиб Украинага ўтказилади. Бу муаммога чуқур тўхталиб ўтирмаймиз. Биз айтадиган гап бошқа жойда. Ҳа, бу қарорга асосан ҳам қрим татарлари Қримга кўчиб кела олганлари йўқ. Украинани ҳам ўзиники санаган қизил империя Қримни қрим татарларидан ҳали жуда қаттиқ ҳимоя қилар эди. Аммо тагига сув кетган империя бу ўринда ҳам тарвуз тушириб, шароити қийинлашиб борар, қрим татар фаолларини уриш, сўкиш, қамаш ва бадном қилишлар ёрдам бермай қўйган эди. Шунинг учун ҳам 1978 йилга келиб Қримда 10000 дан ортиқ қрим татарлари бўлиб, аммо уларнинг 3500 дан зиёдроғи Қримда ҳуқуқсиз, пропискасиз кун кечирар эди. Ўзингизга маълумки, қизил империяда пропискадан ўтмаган инсон иш тополмас, миршаблар ушлаган жойда дайди сифатида ҳақоратланиб, қамалиши мумкин эди.

Қрим татарларининг тақдирини ўйлаб даҳшатга тушиб кетасан киши. Қизил империя қуламаганида бу тақдир навбати кимники эди: қалмиқларникими, ёқутларники, туркларникими, аварларники, қўмиқларникими, туваларники. Уларни қўйиб турайлик, бизнинг ўз тақдиримиз ҳам жуда мақтанадиган жойда эмас. Саноатимиз тараққий қилмаган, конларимиз ташиб кетилган, халқимизнинг онги, саводи, соғлиги, атроф муҳитимиз даҳшатли ҳолатда, Оролимиз қуриб бораяпти, ерларимиз заҳарланган, қадимий ном ва қадриятларимиз унутилиш ҳолатига келиб қолган.

Тарих сабоқлари қанчалик кўп бўлмасин, инсониятнинг ўтмишдаги тузатадиган хатолари ҳам ундан кам бўлмаса керак. Ҳозирги кунда ҳамма гап уларни қандай йўл билан тузатишда.

Бу хатоларнинг кўпчилиги бир халқнинг бошқа халқлардан ўзини юқори қўйишидан келиб чиққан. Шу ўринда этнограф олим Штернбергернинг ўн васиятидан бирини эслаб ўтиш ўринли: «...ўз халқингдан, динингдан, маданиятингдан ўзингга санам ясама, билгинки ҳамма инсонлар табиатан тенгдирлар...»

Ҳа, бу тенгликни кўпинча унутамиз, бир халқни бошқасидан юқори қўямиз, бу эса оқибатда ҳар хил низоларга, ҳатто қотилликларга олиб келади.

Бугунги кунда қулаётган империя ҳудудида халқаро ва миллатлараро ҳолат ниҳоятда қалтис бир ҳолда турган пайтда чегараларни қайта кўриб чиқмоқчи бўлганларнинг асл ниятлари нимада? Наҳотки улар ҳали ҳам ҳақиқат кучда деб ишонадилар ва ўзларининг шовинистик руҳларидан воз кечмаганлар? Наҳот улар ўз халқи, дини, маданиятларидан ўзларига санам ясаб юраверадилар.

Ғафлат уйқусидан уйғониб, мудҳиш жар ёқасидан қутулиб эндигина оёққа тураётган собиқ империя халқларини наҳотки яна куч билан ўзаро уруш жаҳаннамига итарсалар, наҳотки шу бугунги кун ҳам баъзилар Қримнинг тақдири бизга илоҳий берилган, деб ўйлашсалар. Тарих тақозоси билан Қрим ҳозир Украина ҳудудида экан, демак унинг тақдири бошқа халқлар сингари демократик йўл билан фақат Украина ва Қрим аҳолиси томонидан қрим татарларининг ўтмишини ва қисматларини одилона ҳисобга олган ҳолда, дунё халқлари олдида очиқ ва тенг ҳал қилиниши керак. Акс ҳолда биз тарихий хатоларни тузатиш ўрнига яна янгиларига йўл қўйган бўламиз. Умид қиламизки, бундай бўлмайди. Ҳа, авлодлар ва аждодлар руҳи норози бўлмаслиги керак.

Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ,
руҳшунослик фанлари номзоди.

УЛУҒ ВА МУҚАДДАС КУН

ИЙД АЛ ФИТР

БИЗ мудом такрорлагувчи лимматур раҳмоний ва лимматуш шайтоний қалб аробасини бетиним тортурлар. Фақат бири олдга, бир ортга, бири мағрибга, иккинчиси машриқ томон. Уларнинг дастидан бир дақиқа эрсада омонлик, осойишталик йўқ. Бу фоний дунё ҳикматлари, неъматлари ва қудратлари мужассамасининг бағри ҳам иштиёқ ва иштибоҳларга тўладир. Гуноҳларга тўладир, савобларга тўладир. Ҳар иккала туғён қалб қирғоқларига шиддат билан уриладир. Унисидан-бунисига, бунисидан-унисига. Зардобларга тўлган дил барчасига чидайдир ва ҳар қандай шиддат ва эҳтиросларга, гўрлик ва зўрликларга босиқлигу салобат билан жавоб қайтарадур. Аммо ҳар доим бўлганидек, бугун — Муқаддас Рамазон туганчасида ҳам адашган ва ғофил кўнгилда саволлар бисёрдир, беададдир. Негаким, баъзан ихтиёрий, баъзан беихтиёр қилинган амаллар боис рамазонда қазо кунлари ҳам бўлиши шубҳасиз. Шул ва бунданда бўлак англашилмовчиликлар кўнгилда тағин ғулу кўтармиш, иштибоҳ туғдирмиш. Муқаддас битиклар мутолааси қалқиб, алар билан беллашишга тушмишлар. Айниқса, «Ибодати Исламийя» китоби чўнг қўл келмиш.

Улуғ Рамазондан ёруғ юз, покиза иймон билан чиққан ака-укаларимиз, опа-сингилларимиз янги ва озода кийимларини кийиб, хушбўй ҳидларга бурканиб — ўзларига оройиш бериб Ҳайит намози сари шошилмоқдалар. Чунки Ҳайит намози суннати муаккададир. Уларнинг бир қисми Ҳайит намозига қадар фитр садақасини тарқатиб бўлдилар. Аммо бир гуруҳлари бундан бехабар эдилар. Буни тушунмоқ мумкин. Бу давр гумроҳлиги силсиласидир. Аслида унинг чек-чегараси бўлмас. Тубандаги мисралар ушбу калималарнинг тўлиқ баёнидир.

* * *

Савол: Садақаи фитр нечук садақадир?

Жавоб: Рамазон ойиндан сўнгра ийди фитр куни берилатурғон садақадир.

Савол: Садақаи фитр бермак қандай кишиларға вожиб бўлур?

Жавоб: Шариатда бой деб ҳисоб қилинатурғон кишиларға вожиб бўлур.

Савол: Нақадар моли бўлғон кишини шариатда бой деб ҳисоб қилинур?

Жавоб: Ҳожати аслийясиндин бошқа кумуш нисоби миқдоринча, яъни, ўттиз сўмлик қадар зиёда моли бўлса, у кишини бой деб ҳисоб қилинур.

Савол: Ушбу қадар моли бўлғон кишиға садақа олмак дуруст бўлурми?

Жавоб: Дуруст бўлмас. Ҳаромдур. Андоғ кишиға берилғон закот, ушр, садақаи фитр ва фидяга ўхшаш садақалар ҳеч қаюси садақадин ҳисоб топилмас.

Савол: Ўттиз сўм миқдори ҳожати аслийясиндин зиёда моли бўлмағон кишиға садақаи фитр бермак вожиб бўлурми?

Жавоб: Вожиб бўлмас. Агар берса савобсиз қолмас.

Савол: Шул тариқа фақир кишиларға ҳам садақаи фитр вожиб демак дуруст бўлурми?

Жавоб: Дуруст бўлмас. Садақа бериш вожиб деган киши зўр гуноҳкор бўлур. Гўё шариатға хиёнат қилғон бўлур.

Савол: Садақаи фитрни ҳар кишиға фақат ўзи учунғина бермак вожиб бўлурми?

Жавоб: Ўзи учун ва ҳам ёш сабий болалари учун бермак вожибдур.

Савол: Хотуни учун ва ҳам катта бўлғон — кабир болалари учун ва ҳам моллик сабий боласи учун садақаи фитр бермак вожиб бўлурми?

Жавоб: Вожиб бўлмас. Агар бой бўлсалар аларнинг ўз гарданларига вожиб бўлур.

Савол: Агар бир киши хотуни учун ва ҳам катта болалари учун ва моллик сабий болалари учун ва ҳам хизматкорлари учун садақаи фитрни ўзи берса дуруст бўлурми?

Жавоб: Албатта дуруст бўлур.

Савол: Садақаи фитрни қаю вақтда бермак вожиб бўлур?

Жавоб: Рамазон ўтгандин сўнгра—ъийд куни тонг отқондин сўнгра вожиб бўлур.

Савол: Қаю вақт бермак савоблироқдур?

Жавоб: Ъийд фитр куни намози ъийдни ўқумасдин илгари бермак савоблироқ бўлур.

Савол: Агар бир киши садақаи фитрини намози ъийдни ўқиғунча адо қилолмаса, ул киши на қилур.

Жавоб: Намози ъийдни ўқуғондин сўнгра берур. Бермасдин қолдурмас.

Савол. Ъийд куни бўлғунча Ромазон ичинда садақаи фитрни бериб қўймак дуруст бўлурми?

Жавоб: Дуруст бўлур.

Савол: Садақаи фитр қандай кишиларға берилур?

Жавоб: Закот берилатурғон фақир кишиларға берилур.

Савол: Садақаи фитр ҳар бир киши учун нақадар бермак вожиб бўлур?

Жавоб: Ҳар бир киши учун ярим соъ буғдой, ярим соъ арпа, ё ярим соъ хурмо ё бир соъ майиз бермак вожиб бўлур.

Савол: Соъ на қадар ўлчовдур?

Жавоб: 828 мисқол, яъни, саккиз қадоқ миқдоринча буғдой сиғодурғон ўлчовдур.

Савол: Ярим соъ буғдой неча мисқол бўлур?

Жавоб: 364 мисқол бўлур.

Савол: Буғдой, арпа, хурмо, майиз ўрниға баҳолари баробаринча оқча бермак дуруст бўлурми?

Жавоб: Дуруст бўлур. Балки фақирларға фойдалироқ бўлур.

Савол: Бир неча кишининг садақаи фитрини жам айлаб бирдан бермак дуруст бўлурми?

Жавоб: Дуруст бўлур. Лекин шундоғ бўлса ҳам ҳар кимнинг садақасини ўз номиға атаб бермак афзалдур.

* * *

Қардошим,
Қондошим,
Дилдошим,
Диндошим!

Бироз униққан, ҳолдан тойган бўлсанг-да ташвиш тортма, булар Буюк ПОКЛИК, ҲАЛОЛЛИК, ИЙМОНЛИЛИК қаршисида ҳечдир. Аллоҳ ҳузурида яна бир бор синовдан ўтдинг, нафсингни тийиб, улуғ қаноатга эришдинг. Зеро, ислом — қаноат дини ҳамдир.

Қаноат қутлуғ бўлсин!

Улуғ Рамазон ҳайити муборак!

ЖЎШҚИН.

Ўзбекистон: иқтисодиёт қирралари

ИМКОНИЯТ ТОПСА БЎЛАДИ

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ИҚТИСОДИЁТИ

Бозор иқтисодига ўтиш муносабати билан бизга таниш бўлмаган, бошимиздан кечирмаган воқеалар, ҳодисалар гирдобида яшаяпмиз. Иқтисодиётимизда бир қадар тўлқинли аҳвол намоён бўлмоқда. Мана шунинг учун ҳам аҳолининг кам таъминланган табақаси ва давлат қарамоғидан маош оладиган хизматчиларнинг маошларини 1,7 баробар ошириш ҳақида Республика Президентининг чиқарган фармони меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоя қилиш йўлидаги хайрли қадамдир.

Ўзга соҳалар каби соғлиқни сақлаш ходимлари ҳам 16 мартдан бошлаб оширилган миқдорда моянa ола бошладилар. Шу муносабат билан мухбиримиз республика Соғлиқни сақлаш вазирлигининг иқтисодиёт бош бошқармаси бошлиғи Омон ТЎЛАГАНОВ билан соғлиқни сақлаш ходимларининг ижтимоий-молиявий аҳволи борасида суҳбатлашди.

— Мен иқтисодчи бўлганим учун ҳам ўз фикр-мулоҳазаларимни рақамлар орқали баён қилишга ҳаракат қилсам, — дейди Омон Зиёевич. — Яширмайман, тиббиёт ходимларининг турмуш тарзи, ейиш-ичиши мақтанарли даражада эмас. Лекин ҳозирги мураккаб иқтисодий шароитда давлат қарамоғида бўлган соҳамизга ҳукуматнинг имкон қадар эътибор бериб келаётгани кўнглимизга таскин беради. Эътибор беринг :1991 йил 1 январдагига қараганда оддий врачларимизнинг маоши саккиз баробарга оширилди. Бу дегани 140 сўм маош оладиган дўхтирларимиз 16 мартдан бошлаб ойига камида 1122 сўмдан ола бошлайдилар. Ёки ўрта маълумотли тиббиёт ходимлари бундан бир йил муқаддам 90 сўм мояна олишган бўлса, эндиликда уларнинг маоши 816 сўмга кўтарилди. Кўраяпсизми, қарийб тўққиз баробар кўп. Президентимизнинг фармонига биноан соғлиқни сақлаш ходимларимизга бериладиган ёрдам учун шу йил яна 5 млрд. сўм ажратилди. (Йиллик бюджетимиз 9 млрд. 700 минг сўм эди). Бу кўмаклашиш Республика раҳбариятининг диққат эътиборида эканлигимиздан далолат.

Тўғри, нарх-наво ошиб бораяпти. Лекин кун кўриш учун тиббиёт ходимлари оғринадиган даражада эмаслар. Биз «Энг камида фалон сўм бўлиши керак», деган мазмунда ҳисоб-китоб ишларини олиб бораяпмиз. Фикримни равшанроқ баён қиладиган бўлсам, айтайлик, бир врачнинг маоши 1122 сўмдан янада юқорилашиб бораверади. Масалан, у тунги навбатчиликка турган кунлари учун алоҳида, қўшимча хизматларига яна бошқа ҳақ олиши керак. Шунингдек, у шартнома асосида ҳам ишласа даромади ортиб бораверади ва ҳоказо.

Биз «олма пиш, оғзимга туш», деб қараб ўтирадиган бўлсак, аҳволимиз бундан ҳам оғирлашиб қолиши мумкин. Шунинг учун гарчи давлат қарамоғида бўлсакда, ўзимизнинг ички резервларимиздан ҳам фойдаланаяпмиз. Булар нималардан иборат? Аввало тежамкорлик, корхона ва муассасалар билан шартнома асосида уларга хизмат кўрсатиш, пуллик даволаш муассасалар ишини жонлантириш кабилардир.

Тиббиёт ходимлари, ўзингизга маълум, бироз совуққон халқ. Улар кўпам мақтанишни, шу билан бирга арзи шикоятни хушламайдилар. Энг асосийси улар келажакка умид билан қарайдилар. Ҳозир ҳавас қилаётганимиз чет эллик шифокорлардек яшаш, ишлаш бизнинг ходимларимизга ҳам насиб қиладиган кунлар келиши тайин...

Суҳбатдош: Тоҳир ДОЛИ ўғли.

АРМИЯГА СОҒЛОМ ВА ЖАСУР ЙИГИТЛАР КЕРАК

Армия ҳақида сўз кетса, ташвишга тушамиз. Шунча йил Иттифоқ ҳарбий қисмларида неча юз минглаб юртдошларимиз ўзларининг йигитлик «бурч»ларини ўтадилар. Қанчаси эсон-омон қайтиб келди, қанчаси...

Армияда кейинги икки-уч йил ичида тартиб-интизом шунчалик бузилиб кетдики, ҳар хил хавотирли хабарлар эшита бошладик. Қисмларни гуруҳ-гуруҳ бўлиб ташлаб кетиш ҳоллари, миллий низолар авжига чиқди. Ишончимиз йўқолди. Ниҳоят, жумҳуриятлар ўз мустақилликларини эълон қилгач, ягона армияни сақлаб қолиш энди қийинлиги шундоқ сезилиб қолди. Илгаригидек йигитларни соғми, майиб-мажруҳми сўраб-суриштирмасдан ҳарбий хизматга жўнатавериш даври ўтиб кетди.

Мустақил жумҳуриятимизнинг миллий армияси сафида кимлар хизмат қилади, деган савол ҳаммани ўйга толдирмоқда. Аввало бундай армияда чиниққан, соғлом ва жасур йигитлар ўз бурчларини ўташлари керак. Шунингдек, улар ўз халқи тинчлиги, осойишталигини қўриқлашлари шарт. Ҳозирги кунда аввал йўл қўйилган хатолар такрорланмаслигига ҳаракат қилинаяпти. Армияга чақирилаётган ёшларнинг сиҳат-саломатлигига ҳамда оилавий шарт-шароитига жиддий эътибор берилаяпти. Шу мақсадда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҳузурида армияга чақирув ёшигача бўлган ва чақирилувчи ёшларни соғлом камол топтириш бўйича идоралараро мувофиқлаштириш кенгаши тузилган эди. Унинг аъзолари шу кунларда жумҳуриятимизда кенг миқёсда фаолият кўрсатмоқдалар.

Куни кеча ана шу кенгашнинг Андижон шаҳрида кўчма мажлиси бўлиб ўтди. Унда қатор вазирликлар ҳамда вилоят соғлиқни сақлаш бўлимлари мудирларининг ўринбосарлари иштирок этдилар. Йиғин қатнашчилари Андижон шаҳридаги махсус ўсмирлар шифохонасининг иш фаолияти билан танишдилар. Шаҳардаги Т. Аҳмедов номли ўрта мактабда, болалар касалхонасида бўлдилар.

Шундан сўнг кенгашнинг кенгайтирилган мажлиси бўлди. Уни Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазири, кенгаш раиси М. Каримов кириш сўзи билан очди. Вилоят ҳокими Қ. Холмирзаев сўз олиб, йиғилиш қатнашчилари жуда долзарб масалаларга эътибор беришаётганини таъкидлади.

Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, кенгаш раисининг муовини Б. Йўлдошев жумҳуриятимизда армияга чақирув ёшигача бўлган ва чақирилувчи ёшларни соғлом камол топтириш борасида олиб борилаётган ишлар ва бу борадаги ҳақиқий аҳвол ҳақида маъруза қилди.

Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҳузуридаги Давлат ва жамоат хавфсизлиги, мудофаа ҳамда ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш комитетининг раиси В. Р. Ниёзматов сўзлади.

(Ўз мухбиримиз).

Муштарий муаммо кўтаради

МУЛК ВА ФУҚАРО

ЎЗБЕКИСТОН тўлиқ мустақилликка эришиши учун иқтисодий мустақилликка ҳам эга бўлиши шарт. Унинг негизини эва мулкчилик, унга нисбатан эгалик қилиш ташкил этади. Тоталитар тузум натижасида барпо этилган давлат (умумхалқ) мулки ҳисобланган асосий ва айланма фондлар қиймати жумҳуриятимизда 1991 йилнинг бошига келиб 130 миллиард сўмни — жами фондларнинг 90 фоизини ташкил этган. Бу ҳол мулкчиликдаги яккаҳокимликдан далолат беради. Давлат (умумхалқ) мулки шаклан ҳам, мазмунан ҳам ўз номини тўлиқ ифодалай олмайди. Сабаби умумхалқ мулки ҳисобланган мулкка корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва уларнинг аъзоларию ишчилари, хизматчилари, яъни фуқаролар бевосита эгалик қила олмайдилар. Аксинча бу мулкка вазирликлар, корхона раҳбарлари (мансабдорлар) яккабошчилик услубда, марказлаштирилган ҳолда раҳбарликни амалга ошириб келмоқдалар. Бундай ҳол умумхалқ мулкидан бевосита фойдаланувчиларни на моддий, на маънавий жиҳатдан рағбатлантира олади. Шу боис корхона аъзолари давлат мулкига нисбатан эътиборсиз, бефарқ. Бозор даврида буни сақлаб қолишнинг мутлақо иложи йўқ.

Умумхалқ мулкини давлат тасарруфидан чиқариш, хусусийлаштириш ҳақида қонун қабул қилинди. Хусусийлаштириш жараёнида мулкни кимга, қандай тартибда бепул бериш (пул эвазига сотиш) масаласини ҳал этиш зарур. Шу ўринда Ўзбекистон Республикаси фуқароси масаласи кўтарилади. Лекин ҳозирча бу муаммо жумҳуриятимизда тўлиқ ечилмаган. Уни ҳал этиш ўз навбатида «Ўзбекистон Республикаси фуқароси тўғрисида»ги қонунни ишлаб чиқишни тақозо этади. Фуқароликнинг белгиланиши ҳуқуқий демократик давлатда иқтисодий муносабатларни қонуний равишда ҳал этиш имкониятини яратади. Хўш, кимларни Ўзбекистон Республикасининг фуқароси дейиш мумкин? Худди шу масалани ечишда талайгина саволлар туғилади:

— миллати, ирқи, жинсидан қатъий назар, республика ҳудудида туғилган, ҳисобга олиниб яшаётган, ажнабий давлатларда яшаётган шахсларними?

— Собиқ Иттифоққа қўшилган даврга туғилган, яшаган шахсларни, уларнинг авлодлариними?

— Республика иқтисодиёти ривожланишини таъминлаш мақсадида маълум даврларда ҳамдўстлик республикаларидан, давлатлардан таклиф этилган шахсларними?

— Республика халқ хўжалигини бошқариш, ташкил этиш мақсадида малакали кадрлар, мутахассислар билан таъминлаш учун бошқа республикалардан юборилган шахсларними?

— Табиий офатлар натижасини тугатиш мақсадида инсонпарварлик бурчини бажариш учун бошқа республикалардан келиб, ҳисобдан ўтиб яшаётган шахсларними?

— Республика фуқароси бўлишни хоҳлаган барча шахсларними?

Шу саволларга жавоб топиш орқали миллий, инсоний ижтимоий-сиёсий аҳамиятга молик бўлган муаммоларни қонуний ҳал этамиз. Ўзбекистон Республикасининг фуқароси мақоми аниқланади. Натижада «Ўзбекистонда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш» қонунини ҳаётга одилона, пишиқ ва пухта жорий этиш учун кенг йўл очиб берилади. Акс ҳолда, таъкидланган мулкларни яратишга ўз ҳиссасини қўшмаган айрим шахслар маънавий ҳаққи бўлмасдан туриб, сидқидилдан меҳнат қилмай катта мулкка эга бўлиб қолишлари мумкин. Дарвоқе, бу муаммо ана шу тарзда собиқ Иттифоқдан чиқиб мустақилликка эришган Болтиқбўйи давлатларида аллақачон ҳал этилган.

Абдулатиф АБДУҒАНИЕВ, иқтисод фанлари доктори, профессор.

ИККИ РИСОЛА

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёти китобхонларга бир неча янги рисолаларни тақдим этиш ниятида. Улардан бири муаллим Турсуной Содиқованинг «Меҳригиё» китобидир. Муаллиф унда ўқитувчиларнинг маънавий қиёфаси, тарбия муаммолари, муаллим ҳурмати ва қадри, фарзанд тарбиясида онанинг тутган ўрни хусусида баҳс юритади.

Муфти Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф билан мусоҳаба асосида яратилган «Поклик имондандир» рисоласида исломнинг одам, олам, аёл, фарзандлар, поклик, имон, илм, яшашдан мақсад, умуман инсоннинг маънавий ва ахлоқий таълим-тарбиясига оид қарашлари таҳлил этилади. Ҳозирги кундаги энг муҳим муаммо — инсон маънавиятини эзгулик билан тўлдириш, ёшларни гўзал хулқли, марҳаматли, шафқатли, инсофли, покиза ва баркамол қилиб тарбиялашда ислом анъаналаридан ўринли фойдаланиш хусусида сўз юритилади.

Р. РАҲМАТУЛЛАЕВ.

Инсон ва қонун

ЧЕГАРАДАГИ САЛОМ-АЛИК

МАЪЛУМКИ, Сирдарё ва Ленинобод вилоятларида ўзбегу тожиклар бирга яшашади. Мирзачўлдаги 50 минг тожикнинг, кўпчилик ўзбекларнинг қариндошлари Ленинобод вилоятида. Турли-туман маросимлару борди-келдилар туфайли муносабатлар доимо самимий бўлган. Мусулмон хонадонида тўй маросимининг ўзи бўлмайди. Қавм-қариндошлар тўёна, туҳфа-дастурхон билан боришади. Аммо охирги пайтларда, аниқроғи ўтган йилнинг биринчи ноябридан ўзбекистонликларнинг, 15 декабрдан бошлаб эса тожикистонликларнинг қавми қариндошлариникига бориши қийинлашди. Бунга жумҳуриятлар ҳудуди чегарасида Давлат Назорат постлари ташкил этилгани сабаб бўлмоқда.

Уратепа ва Зафароboddan Ховосу Гулистонга чиққан йўловчиларни тожикистонлик назоратчилар, Тожикистонга борадиганларни эса Ховос темирйўл олдидаги Ўратепа бекати чорраҳасида ўзбекистонлик ички хизмат ходимлари тинтув қилишяпти, гоҳида майда-чуйда нарсаларни ҳам «бу қонунга хилоф» деб ўтказгани қўйишмаяпти. Оқибат икки ўртада тушунмовчилик, асаббузарлик рўй бермоқда.

Ўтган асрда улуғ Наполеон ҳам сарҳадни урушлар бошланадиган жой деб, сарҳад божхонаси учун ҳатто 200 ҳалол ходим топа олмаслигидан шикоят қилган эди.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон ва Тожикистон жумҳуриятлари мустақил давлатлардир. Сарҳад ва сарҳадбон (таможнийлар) ташкил қилиш, ўз фуқаро ва юртларининг мол-мулкларини ҳимоя қилиш мустақил давлатларнинг иши. Бунга ҳеч ким, шу жумладан, биз ҳам заррача қарши эмасмиз. Қочоқлар, қонунбузарлар йўлини тўсиш, ғайриқонуний чайқовчиликни йўқотиш ҳамманинг мақсади. Лекин бу хайрли иш қош қўяман деб кўз чиқариш қабилида қилинмаслиги, Туркистон жумҳуриятлари мусулмонлари ўртасига нифоқ солиб қўймаслиги лозимда.

1985-87 йиллар мен Афғонистоннинг Чалолобод вилоятида Ўзбекистон мутахассислари билан Чалолобод ирригацион комплексида бош таржимон эдим. Вазифа юзасидан кўп маҳаллий ҳокимлар, савдогар-ишбилармонлар билан учрашишга тўғри келган. Афғонистон Покистон билан уруш ҳолатида бўлишига қарамай, савдо-сотиқ бу икки мамлакат ўртасида ўз маромида давом этаверган. Тижоратчилар ҳар куни юзлаб катта-катта инглиз «Бедфорд» (КамАЗга ўхшаш) юк машиналарида Покистондан мол олиб келишар, Афғон чегарасидан осонгина ўтиб кетишарди.

Ҳозир Русия, Қозоғистону Тожикистоннинг Япония, Эрон, Афғонистон ва Хитой чегарасида яшовчи халқлари учун қўшнилари билан борди-келди қилиши осон ва эркин, кўпчилигининг доимий рухсатномаси ҳам бор.

Энди ўзингиз инсоф билан айтинг: Ховос атрофидаги назоратчилар постларда йўловчилару кекса онахонларнинг тугунчаларини тинтув қилиш ва бир жуфт калиш ё икки кило шакар учун уларни норози қилиш икки қариндош халқ ўртасида келишмовчилик туғилишига сабаб бўлмасмикин?

Худди шу саволлар билан Ўратепа ва Сирдарё вилоятлари раҳбарларига мурожаат қилдим.

Иброҳим ИБОДУЛЛЛАЕВ, Сирдарё вилояти ижроия қўмитаси раисининг муовини:

— Назорат постларининг иши фақат қонунбузар ва қочоқларнинг йўлини тўсишга мўлжалланган. Албатта, 4 шиша пепси-кола, бироз мева-чева каби майда-чуйдаларни ушлаб қолган билан ҳеч нарсага эришиб бўлмайди.

Қ. ТЎРАЕВ, Ўратепа шаҳар шўроси раиси:

— Шанба кунлари ўн мингдан кўпроқ Ўзбекистон машиналари бизга келишади. (фақат Сирдарё вилоят номери билан 1,5 мингга яқин) Уларни очиқ чеҳра билан кутиб оламиз, чунки бу келувчилар содда қилиб айтсак, дўстларимиз. Сир эмас, улар Ўратепа бозоридан ҳеч бўлмаса 4 килограммдан майиз, писта-бодом, ёнғоқ, ё 2 кило қўй гўшти олиб кетишади. Йўловчиларни тўхтатиб дилига озор беришимиз инсофдан бўлармикин?

Бундан ташқари, Сирдарё вилояти пахта заводларида, қурилиш ва савдо муассасаларида минглаб ҳамшаҳарларимиз доимий ишлайди. Ховос ва Янгиернинг ўзида эса икки мингга яқин киши хизмат қилади. Бизда ишсиз кўп. Бинобарин, ёз фаслида ўзбек биродарларининг дала ва хонадонларида, шолизорларида, темир йўлда мардикорлик қилишади. Тасаввур қилинг: бир ой шолизорда мардикорлик қилган бечорани икки-уч халта ўз оғир меҳнати эвазига олган шолисини сарҳаддан ўтказилмаса... Ё қудасининг жанозаси учун бир бош қўй, бир қоп ун олиб келаётган кишини ушлаб «қонунга хилоф» десак, бундай қонун кимга керак?

А. ОТАХЎЖАЕВ, Сирдарё вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғи:

— Тожикистон билан муносабатларимиз яхши. Постлар эса Жумҳурият Вазирлар Маҳкамаси қарори билан (245-қарор, 1991 йил 26 сентябрда) ташкил топган, 1 ноябрдан ишламоқда.

Э. АСҚАРОВ, Сирдарё вилояти Давлат сарҳад Назорати постларининг бошлиғи:

— Вилоятда 3 та Ховос тумани Ўратепа бекатида, Ширин шаҳрида ва яна бир сайёр постимиз бор. Мақсадимиз қонунга қарши ҳаракатларнинг олдини олиш, ҳукумат томонидан четга чиқарилиши тақиқланган турли маҳсулоту молларни жумҳурият ихтиёрига қайтаришдир. Транзит моллар бу сарҳадларда бемалол ўтказилади. Ўратепа туманидаги кўп хўжаликларнинг вилоятимиз хўжаликлари билан шартномалари борлигидан хабаримиз бор. Ҳужжат асосида ҳамма нарса, жумладан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ўтказишга рухсат бериш мумкин. Майда-чуйда нарсаларни ушлаб йўловчиларнинг асабига тегиш албатта яхши эмас, бу масалани қайта кўриб чиқамиз. Қурбон Тўраевнинг эътирозларини ҳам инобатга оламиз.

Кўриниб турибдики, Сирдарё вилояти раҳбарияти муаммонинг нозик жиҳатларини яхши тушунишади. Шунингдек, суҳбат чоғида Э. Асқаровдан сарҳадда ушланган молларнинг рўйхатини сўраганимизда, у киши бир неча мисоллар билан бизни таништирдилар. Унда Гулистон мебель магазинидан ўратепалик Шарофов ва Неъматовларнинг 100 дона стул олгани, «Ширин» давлат хўжалигидан Ҳ. Ҳаққуловнинг 5 тонна тарвузни Хўжанд шаҳрига ўтказмоқчи бўлганида ушлангани ёзилган экан.

Эсингизда бўлса, ўтган йили 15 майда Бекобод шаҳрида Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистоннинг бир-бирига қўшни ўн уч нафар туман ва шаҳар вакиллари учрашиб ўзаро битим-шартнома имзолашган, «Зонал информацион банк» ташкил қилиш, маданий, иқтисодий муносбатларни янада ривожлантириш, ҳар уч ойда бир маротаба учрашиб туришга келишилган эди. 15 октябрда ўша жумҳуриятлар қўшни ноҳия ва шаҳарликларнинг 22 нафар вакиллари Ўратепа шаҳрида йиғилишиб яна бир неча боб ва қисмлардан иборат Шартнома қабул қилишди. Ҳужжатнинг биринчи бобида шу сарҳадларда божхоналар ташкил қилмаслик тўғрисида ёзилган эди.

Шунга қарамай икки тарафда ҳам назоратчилар иш бошлади. Улар томонидан ушланган моллар ва маблағлар тўғрисида мунтазам маълумот берилмоқда. Худди шунга ўхшаш фактлар Тожикистонда ҳам мунтазам равишда чоп этилмоқда. Лекин бу иккала жумҳуриятнинг белгиси билан юзлаб юк машиналари ўрис бозорларида эмин-эркин юрганини ёдга олсак, нақадар ғалати аҳволга тушиб қолганимизни сезамиз...

Маъруф ОТАХОНОВ, «Овози Тожик» рўзномасининг Сирдарё вилоятидаги ўз мухбири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист.

«БОДОМ ГУЛИ» — НАВРЎЗ ИЖОДИ

ҲАМАЛДАН амал олиб боғлар, хиёбонларда... бодомлар гуллади. Бодом гули илк баҳорда, қир адирларни кўк майсалар қоплаб, тоғлардаги қорлар эриб, сойларда сувлар шалдираб оқаётган бир паллада ўз ҳусни-латофатини намоён этади. Наврўз «фарзанд»лари бўлмиш бойчечак, бинафша, лолақизғалдоқлар олам гўзаллигини одам қалбига кўчираётган айни чоғда Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган қўшиқ ва рақс ижрочиларининг «Бодом гули» кўрик-танлови қувонарли ҳолдир.

«Халқ сўзи» рўзномаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлари Жумҳурият илмий-услубият маркази томонидан ўтказилган ушбу кўрикда барча вилоятлардан келган халқ истеъдодлари ўз санъатларини намойиш этдилар. Республикамизда биринчи марта ўтказилган ушбу кўрик-танловга «Бодом гули» деб ниҳоятда чиройли ном топилган, албатта, бу — кўрикнинг ташаббускори «Халқ сўзи» рўзномасининг кашфиёти. Бодом мевали дарахтлар ичида энг олдин гуллайдиган табиат инъоми бўлиб, ҳаво иссиқ келса кўп ҳосил берадиган, совуқ келса ҳосили тўкилиб кетадиган тез алданувчи неъматдир. Ёш истеъдоднинг санъати ҳам бодом гулидек нафис ва фусункор, ёғин-сочиндан эсон-омон чиқиб, шифобахш мевалардан баҳраманд бўлиш учун уни қанчалик асрасак, ёш ижрочиларнинг нозик, хушовоз ва жозибага бой ижро маҳоратларини ҳам халқимизнинг ноёб бир бисоти каби асраб, эътибор билан қарамоғимиз лозим. «Бодом гули» кўрик-танлови ўз олдига қўйган мақсадга эришди. Унда фақат ўзбек миллий созларигина олиб чиқилди. Шу билан бирга халқ ичида юрган қўшиқлар, лапар ва айтишувлар, ўзимизнинг қадимий миллий рақсларимиз ижро этилди.

— Бу кўрик диёримизнинг мустақилликдаги биринчи Наврўзига туҳфа деб биламан ҳамда «Халқ сўзи» рўзномасига ҳайъат номидан, «Бодом гули» кўрик-танлови иштирокчилари номидан ўз миннатдорчилигимни билдираман, — дейди Халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлари Жумҳурият илмий-услубият маркази раҳбари Деҳқонбой Ҳусанов. — «Бодом гули» Жумҳурият кўрик-танлови ҳар бир вилоятнинг ўз тарихий-маданий анъаналарига хос бўлган халқ қўшиқ ва рақсларини тиклаш билан бирга иқтидорли ёш ижрочиларни кашф этиб, миллий рақс ва қўшиқчилик санъатини кенг тарғиб қилишда ўзига хос вазифани ўтади.

Кўрикда қатнашган турли касб эгалари бўлмиш ёш истеъдодлар: хоразмлик хонанда Равшан Матёқубов ва фарғоналик раққоса Маъмура Эргашевалар олий ўринга сазовор бўлишди. Биринчи ўрин хоразмлик хонанда Гавҳар Зоирова, самарқандлик хонанда Раҳим Зиёдов ҳамда сурхондарёлик раққоса Шоира Қурбонова, хоразмлик раққоса Ширин Эшниёзоваларга насиб этди. Жиззахлик хонанда Озод Турсунов, Тошкент вилоятидан раққоса Роза Абдулхаева ва наманганлик раққоса Ирина Камильянлар эса иккинчи ўринга лойиқ топилди. Учинчи ўрин наманганлик хонанда Нигора Ҳакимова, самақандлик хонанда Отақул Ҳасанов ҳамда андижонлик раққос Одилжон Эминовларга берилди.

Мавлуда ҒОФУРОВА.

● **СУРАТЛАРДА: «Бодом гули» кўрик-танлови иштирокчилари чиқишларидан лавҳалар.**

Рўшнолик

Амир Темур ёди

Муборак Рамазон ҳайитининг мунаввар кунлари, давом этаётган Наврўз тантаналари ўлкамизда бу йил яна бир қутлуғ санага уланиб кетадиган бўлди. Мустақил давлатимизда деярли илк бор миллатимиз ва юртимизнинг фахри, Туркистон сарвари, соҳибқирон Амир Темур ҳазратларининг таваллуд айёмларини оммавий нишонлаш тадориклари қизғин. Маълумки, мелодий 1336 йил 8 апрел (ҳижрий-шамсий 736 йил, шаъбон ойининг йигирма беши)да ул зоти шариф дунёга келган эдилар.

Тантаналарнинг энг каттаси жаҳонгирнинг она юрти Шаҳрисабзда бўлади. Бу ерда республика миқёсида илмий симпозиум ўтказиш кўзда тутилган. Унга йирик тарихчи олимлар, қалам аҳлининг вакиллари, кенг жамоатчилик таклиф этилган, бир қанча амалий ишларни ҳал қилиш кўзда тутилган. Жумладан, 1996 йилни дунё миқёсида Амир Темур йили деб эълон қилиш ҳақида халқаро ташкилот — ЮНЕСКОга илтимоснома юборилади.

Пойтахт — Тошкентда республика Адиблар иттифоқининг «Нур», «Очун», «Билим» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ва жамиятлари бадастирлигида катта тантаналар мажмуи тайёрланмоқда. 9 апрелга мўлжалланган мазкур анжуманнинг маркази Ҳамза номидаги муҳташам томошагоҳ бўлиб, унда уламолар, фозиллар ва диндорларнинг вакиллари иштирок этадилар. Бу кун Самарқанд, Андижон, Бухоро шаҳарларида, республикамизнинг барча жойларида муносиб байрам қилиниши кўзда тутилган.

Тошкент вилояти, Чиноз районидаги «Москва» жамоа хўжалиги ҳам алоҳида дастур ҳозирлаган. Тадбирларда ўтган йил 1—20 августда «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» уюштирилган илмий экспедиция аъзолари қатнашадилар. Жамоа хўжалигига соҳибқирон номини бериш юзасидан қарор қабул қилиш мўлжалланмоқда.

Албатта, бу сана халқимиз ҳаётида қутлуғ кунлардан бири бўлади ва ўзига хос мазмун-манзара касб этади. Билим юртларида кечалар ўтказиш, дарахт кўчатлари экиш, меҳр-шафқат ёрдами кўрсатиш, чорраҳаларда, бекатларда — бошқа жамоат жойларида Амир Темур номида марказлар, қўналғалар, роботлар очиш сингари савобли амаллар адо этилиши шубҳасиз. Ўзини дини Ислом равнақи йўлига бағишлаган инсоннинг номи ўлкамиз ҳудудида фаолият кўрсатаётган масжид ва мадрасаларда ҳам ёдга олинишидан умидвормиз.

Халқимиз ҳимматига олдиндан қуллуқ қилган ҳолда ўлкамиз фуқароларини унда фаол иштирок этишга даъват этамиз, бу кунни бундан сўнг анъанавий тус олинишини дилдан истаймиз.

Ҳаким САТТОРИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Дилимда минг оҳанг

ТЕНГДОШЛАРГА

Тўғри, барча куртак гулга айланмас зинҳор,
Тўғри, барча гулдан мева бўлмайди ҳосил,
Хазон этар қанча гулу куртагин боғлар,
Биз бир куртак бағридаги муродмиз ҳозир.

Куртакларнинг бағридаги муродмиз десам,
Деманг буни тасодиф сўз, ё ният оний
Ҳар сония ҳисоблидир, ҳар сўз, ҳар одим,
Тинмай меҳнат қилиш бизга бахт, қонуният,

Тақдиримиз толеини бермоқда замон,
Чақмоқлари чақиб турсин баҳорнинг майин,
Боғлар аро ўйноқласин еллар беармон,
Яшаш асли мароқлидир кураш туфайли.

Пўкак каби сув бетида қалқисак агар,
Самон каби шамолларга берсак жисмимиз,
Курашмасдан ҳасратларда юрсак бесамар,
Ва ёнмасак, майли ўчиб кетсин исмимиз!

ТИЛАК

Эй, руҳимнинг фариштлари,
Осуда ва озод шеърларим,
Вужудимнинг жон-риштлари,
Орзуларим, нажот шеърларим!

Сизсиз шавқсиз яшаш ва ҳаёт,
Завқсиз, рангсиз кўринар тонглар,
Қалқинг, сизиб кетмасин бот-бот,
Дилимдаги минг хил оҳанглар.

Сирли ҳислар мавжланиб сизда
Жилғалардек қўшиқлар айтсин,
Мўъжиза бор ҳар бирингизда,
Айтинг, элнинг ғурури қайтсин.

Ўлим билманг шеърларим асло,
Қўшиқ бўлиб мангу яшанг сиз,
Қаранг, олам бўлмоқда расо,
Унга ҳамроз қадам ташланг сиз.

Бу кун бўртиб турган куртаклар
Қийғос гуллар очмоғи керак,
Ашъорларим, ёнсин юраклар,
Дўстларимга йўл очинг — оппоқ!

Эй, шуурим пайғамбарлари,
Лочинлардек қоқингиз қанот,
Пусиб кетсин қузғунлар бари
Ва осуда бўлсин одамзод!

ЖАННАТ

Дада, жаннат қаерда дединг,
У нимадир борми ёки йўқ!
Ўғлим, ишон жаннат бор дедим,
Жаннатларсиз олам кўрки йўқ.
Оналарнинг оёғи изи —
Жаннат дерлар, бу ростдир ўғлим,
Она бор уй — жаннатдир асли,
Она кулса — кулади кўнглим!
Яна балки фарзанд кулгиси,
Жаннат — ота-она учун ҳам.
Яъни ўғлим, сен кулар бўлсанг,
Жаннат бўлиб кетади олам!

* * *

Ўз-ўзингни қилиб имтиҳон
Чиқиб тургин далалар томон,
Бунда секин шивирлаб қалбинг, —
Қатин очар идрокларингнинг.
Учай десанг қушлар мисоли,
Бўлай десанг дардлардан ҳоли,
Кўрай десанг олам қудратин,
Чўққиларга чиқиб олгин тин.
Ёқимлидир она ер ҳиди,
Ундан келар онанинг ҳиди.
Қониб-қониб эркаланган дам
Завқинг тошиб, қалқар кўзга нам.
Чучмомалар эгиб турар бош,
Лола дилга солади оташ,
Сайраб берар булбул яширин
Ва ғунчалар очади сирин.

Булар бари эзгулик томон
Етакласа сени бегумон,
Демак қалби бегард одамсан,
Яхшиларга ҳамдард одамсан...

ОНА ОРЗУСИ

Ҳамон кўзи йўлда хаёл сурар у —
«Ўғлим ўлганлиги мутлақо ёлғон,
Ҳозир остонадан кириб келар, — у.
Кучоқлаб йиғлайди, «келдим, онажон!»
Майин қўлларини кўзимга суртиб

Термулиб ўтирай тўйгунимча то,
Чарчаган эмасман эллик йил кутиб
Эътиқод қилгандим; куч берди худо.
— Болажоним, шунча хизмат ҳам борми,
Уруш тугаса ҳам келмадинг сира!
Ё хатингда ёзган оппоқ «лўли қиз»
Олиб қўйганмиди сени «асирга»!
«Онажон, дейди у — мени қучоқлаб,
Беғараз туғилиб, беғараз ўсдим.
Ўша суратдаги мени қучган қиз
Жасур жангчи эди — софдил бир дўстим».
— Сира ўзгармабсан, ўғлим, сира ҳам,
Ҳамон болалигинг, меҳрибонлигинг. —
Мен-ку қариб қолдим, аммо ўлмадим,
«Сабаби дунёда сенинг борлигинг».
— Онажон бизми-биз, сира ўлмаймиз,
Ўн олти ёшимда турибман ҳамон,
Онажон, биз сира унутилмаймиз:
Ватанга жон бериб бердик имтиҳон...»

ҚОЛИБ КЕТАР

Қолиб кетар энг яқин дўстлар,
Қолиб кетар энг яхши китоб,
Ачинасан, аммо чора йўқ
Сўнгги онлар қилса гар хитоб.

Қолиб кетар тип-тиниқ осмон,
Тунлар мафтун этган юлдузлар,
Сирларини айтиб, меҳрибон,
Маъюс, мунгли боқувчи кўзлар.

Қолиб кетар рақиблар — ҳиссиз
Разолатнинг жонкуярлари,
Орзулар мўл-кўл эди — эссиз,
Битмаган иш кўп эди ҳали...

Қолиб кетар элни бойлигин
Каламушдек кемирувчилар
Бузоқбошдек ялаб-яралаб
Юракларни емирувчилар.

Қолиб кетар уйинг, гўзал ёр
Ва ёқимли қўшиқларинг ҳам,
Қолиб кетар фарзанд ва диёр —
Кета олгин мағрур, хотиржам.

Чунки қолар яхшилар ҳам бор
Орият деб куйдиргувчи жон,
Ишонгил ва зорланма зинҳор,
Қуёш порлар ва яшар имон.

Зиёдулла НУРМАТОВ.

САХОВАТПЕШАЛАР

ҲАМ ФАРЗ, ҲАМ ҚАРЗ

АФҒОНИСТОНДАГИ урушда ҳалок бўлган андижонлик Одилжон Тожибоев, Олег Главодский, балиқчилик Санжар Маҳкамов, хўжаободлик Зиёджон Шарипов, Муҳаммаджон Рустамов фарзандларининг ҳар бири 2000 сўмдан пул олдилар. Айтишингиз мумкин: бундай маблағ лотереяга чиққан ютуқми? Ёки есирлар учун ғойибдан келган мададми? Униси ҳам, буниси ҳам эмас. Вилоят ёшлар комитети, байналмилал жангчилар вилоят кенгаши шундай оғир кунларда етимларга ғамхўрлик қилдилар. Ахир, боқувчисини йўқотганлар бошини силаш ҳам қарз, ҳам фарз-да.

МЕҲР-ШАФҚАТ ЙИЛИ

ЙЎҒОН чўзиладиган, ингичка узиладиган замонда кимгадир яхшилик қилишнинг ўзи бўлмайди. Аммо халқимиз саховатпеша, ночор, меҳр-шафқатга муҳтож одамлар учун борини аямайди. Қолаверса, унутилиб бораётган қадриятларимиз, урф - одатларимизнинг тикланиши учун ҳам шундай қилиш керак. Избосканликлар 1 март кунини меҳр-шафқат куни деб аташ ташаббуси билан чиқдилар. Худди шу мақсадга Пойтуғ пахта тозалаш заводи, шойи тўқиш фабрикаси, чорвачилик бирлашмаси, маданият бўлими, деҳқончилик-саноат ходимлари касаба уюшмаси каби жамоалар 4—10 минг сўм атрофида маблағ ажратдилар. Йиғилган пул ёрдамга муҳтожлар учун озиқ-овқат, кийим-кечак, дори-дармон олиб беришга, эсдалик совғаларига, хайр-эҳсон учун ишлатилади. Избосканликлар ташаббуси вилоятда ҳам кўтаринкилик билан маъқулланди. Саховатпешалар истаги билан 1992 йил вилоятда меҳр-шафқат йили, 1 март эса меҳр-шафқат куни деб эълон қилинди.

ҲИММАТ

АНДИЖОН тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлари хайрли ишга қўл уришди. Улар шаҳар ободончилиги учун 300 минг сўм маблағ ажратдилар. Фақат бугина эмас, улар жамоа меҳнатчиларини муҳофаза қилиш мақсадида Андижон давлат тиббиёт институти клиник-касалхонаси, Куйганёрдаги саломатликни тиклаш шифохонасидан 4 тадан жой сотиб олдилар. Энди тикувчилар ўзгалар қош-қовоғига қарамасдан эмин-эркин даволанадилар.

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САРҲИСОБ ВА САБОҚЛАР

Серқуёш ўлкамизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида Наврўз тантаналари давом этмоқда. Байрамнинг сермазмун ва кўтаринки руҳда ўтиши республика Вазирлар маҳкамасида тузилган ташкилий комитет саъй-ҳаракатига ҳам боғлиқ бўлди.

Байрам арафасида «Мустақиллик, тинчлик, меҳр-мурувват» шиори остида Наврўз шанбалиги ўтказилди. Бунда катта кўламда ободончилик ишлари олиб борилди. Мевали дарахт кўчатлари экишга айниқса катта аҳамият берилди. Боқувчисиз қариялар, муҳтож оилалар, ногиронлар ва етим-есирларга Туркиядан ва бошқа хорижий мамлакатлардан юборилган беғараз ёрдам байрам совғаси сифатида тарқатилди.

Тошкентдаги Ўзбекистон миллий боғида уюштирилган миллий урф-одатларимиз ва маросимларни ифодаловчи томошалар, маҳаллалар вакилларининг чиқишлари байрам ҳуснига-ҳусн қўшди.

«Наврўз» жамғармаси ўтказган ва бир кеча-кундуздан ортиқ узлуксиз давом этган телемарафон олдинги йиллардагига нисбатан анча мазмунли ва таъсирчан бўлди.

Ташкилий комитет аъзолари куни-кеча амалга оширилган ишларни сарҳисоб қилгани тўпланишди. Йиғилишни комитет раиси, республика бош вазирининг ўринбосари Эркин Самандаров олиб борди.

Йиғилишда Наврўз байрамига тайёргарлик ва уни ўтказиш билан боғлиқ ишларга якун ясалди, умумхалқ байрами кутилганидан ҳам зиёда ва уюшқоқлик билан ўтганини таъкидладилар. Ютуқлар заминида айрим камчиликларга ҳам йўл қўйилгани айтиб ўтилди.

Йиғилиш байрам тантаналарини қизиқарли ва сермазмун ўтказишга катта ҳисса қўшган кишиларни тақдирлаш, ўз шахсий жамғармасидан саховатпешалик қилганларни маънавий рағбатлантиришга қарор қилди.

Ташкилий комитет қарорига биноан «Наврўз» ҳайрия жамғармаси фаолиятини кенгайтириб, у йил давомида ишлайдиган ва навбатдаги Наврўз байрамига тайёргарлик кўриш билан шуғулланувчи ташкилотга айлантириладиган бўлди.

(ЎзА мухбири).

• *Хотира* •

ЯХШИЛАР НОМИ ЎЧМАГАЙ

Наманган вилояти ҳокимияти томонидан Хотира кунини нишонлашга бағишланган ўн етти banddан иборат тадбир белгиланган эди. Унда оддий фуқаролар, партия, совет фахрийларидан хабар олиш, ўтганларнинг оила аъзоларига амалий ёрдам бериш кўзда тутилганди.

Инсон хотирасини абадийлаштириш, қабристонларни саришта сақлаш наманганликларга азалдан хосдир. Наврўз олди ҳашарлари билан ҳар йили март ойининг охирги якшанбасини Хотира куни сифатида нишонлаш бу ерда ҳам одат тусига айланган. Шу сана ҳаётимизга эндигина кириб келаётган кезлар эди. Вафот этганларни ёдлашга бағишланган митингда қишлоқ совети раиси Абдурашид Юсупов шундай деди:

— Биродарлар, аввалллари ўтиб кетган ота-боболаримиз руҳини шод этишнинг ҳам имкони йўқ эди. Мана энди замон орзу-умиларимизга мос бўлди. Аллоҳдан вафот этганлар, шаҳид кетганларнинг гўрини мунаввар қилишни сўрашимиз керак. Бунинг учун аввало қабристон обод бўлиши лозим.

Ўша куни Косонсой районидаги Қўқунбой қишлоғи марказий қабристонида чинакам меҳнат қилинди. Кимдир анҳор қазиган, кимдир сув келтириш билан банд. Яна биров кўчат экади. Гулларга шакл беради, дарахтларни бутайди. Одамлар ўша кунни хайрия куни деб биладилар. Ҳамма кўнгилдан чиқарганини берди. Бир ҳафта ўтар-ўтмас иш бошланди. Қабристонга катта дарвоза қурилди. Атрофи ғиштин девор билан ўралди. Шундай қилиб, қабристон файзли бўлиб қолди.

Қишлоқ аҳли кечаги Хотира кунини ҳам ана шундай аҳиллик билан ўтказди. Иш бир неча дақиқалик маслаҳат йиғилиши билан бошланди. Тиловот ўқилди.

Фахрийлар ишбошилик қилдилар. Дадахон Мамадалиев, Тўйчибой Юсупов ободонлаштириш ишида қатнашаётган одамларнинг маслаҳатгўйи бўлдилар. Улар катта қабристоннинг ташвиши ҳам катта бўлишини, доимий меҳнат ва эътибор зарурлигини айтишди. Шундайлар бор экан, вафот этганларнинг борар жойлари боғ-роғ, ётар жойлари юмшоқ бўлади.

Шояд, Абдуқодир Тўйчиевнинг ҳам руҳи шод бўлғай. У иқтидорли, меҳнаткаш, қўли енгил, тили ширин шифокор эди. Қачон ва қаерда бўлмасин, қишлоқ аҳлига суянчиқ эди. Шундан бўлса керак, унинг ҳақида фақат яхши гап айтишди. Хотира куни у ишлаган шифохонага Абдуқодир Тўйчиев номи берилди. Қишлоқда чинакам меҳр қозонган яна ўнлаб, юзлаб одамлар ўтганларки, уларнинг пок номларини ёд этиш тириклар учун муқаддас ишга айланган. Қишлоқ фаоллари — Раҳматулло Одилов, Муҳобилло Жўраев, Қурьонбой Ўтанов сингари кўпни кўрган фахрийлар одамларга дарддош бўлиб, улар ҳолидан хабар олиб, қишлоқнинг азалий удумини сақлашда бошқош бўлмоқдалар.

Р. ИРИСОВ.

ЭЪЛОН

«ХАЛҚ СЎЗИ» рўзномаси муҳарририятига малакали мусаҳҳиҳ (корректор) ишга қабул қилинади. Ойлик маош 1020 сўм.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖУРАБОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Индекс: 64608. Буюртма Г—86.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. 100000 нусхада чоп этилади. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 22.00.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12